

zerurikoa
ARGIA
1977-Urria-30-XI garren urtea 758 zenbakia 40 peza

**espainia - alemania
demokrazia**

«antiterrorista» runtztz ?

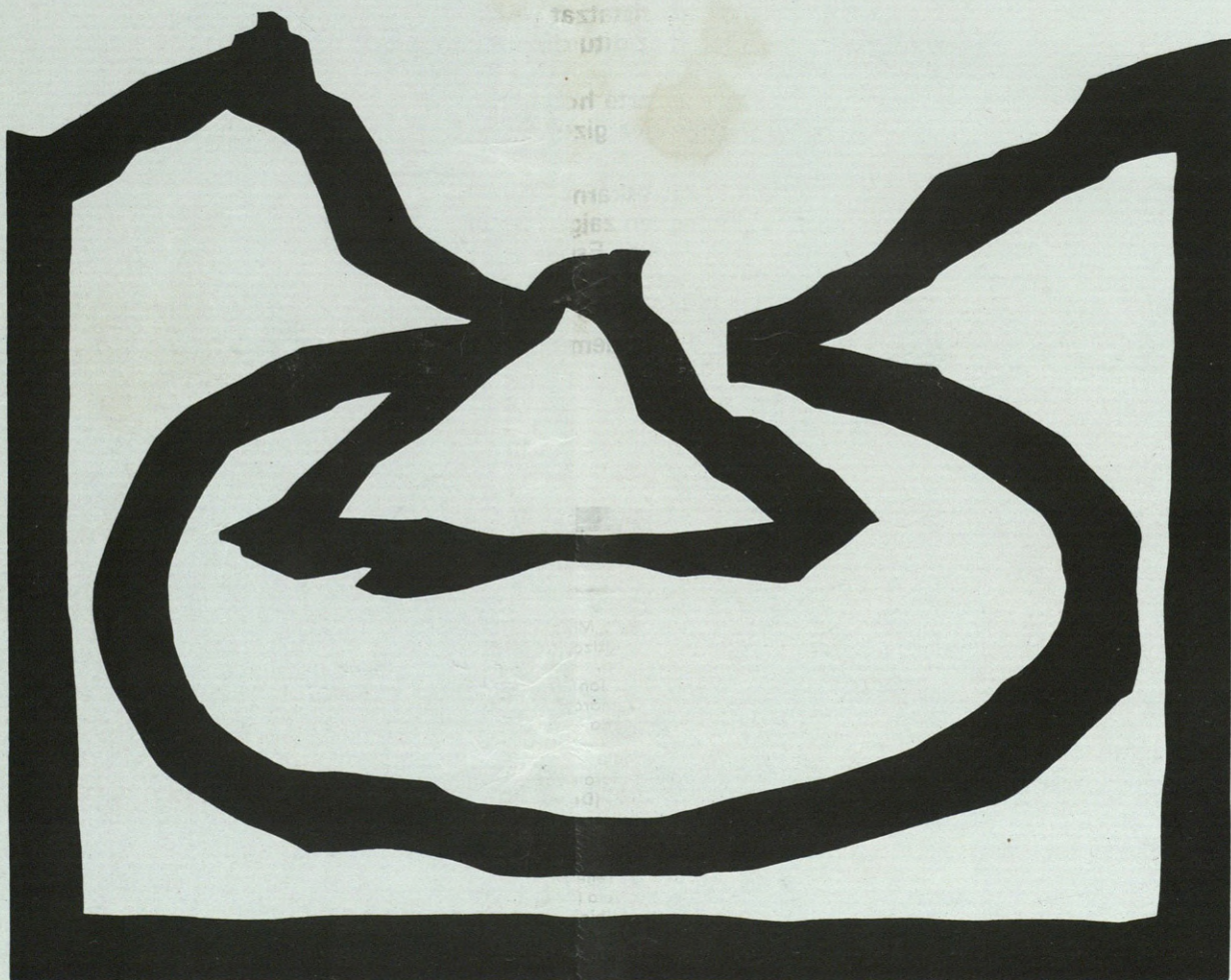
**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

...demokrazia...

Urriaren 13an bahitu zuten gerrari batzuek 86 lagunekin Mallorca-Francfort bidean zihoan Lufthansa etxearen Boeing 737 hegazkina. Gartzelan zeuden 13 lagun askatzea eskatzen zuten trukean. Berriketan ez zebiltzela adierazteko, Juergen Schumann pilotoa hil zuten urriaren 17an.

Schmidt, Alemaniako buruzagia ere ez zegoen amore emateko, ordea. "Txapela Berdeak" bidali zituen bahituak askatzera.. Ondorioak ezagunak dira hiru gerrari hilak eta bestea hilzorian eta jende mordoska zauriturik. Aldi berean beste hiru gerrarik bizia galdu zuten, nahiko modu sineskaitz eta sospetxagarrian, Stutgar-eko espetxean. Inperialismoaren aurkako borrokari harmatuek, aldiz, lehendik bahiturik zuten Schleyer industrialia hil zuten, mendekuz.

Agintea eskuetan dutenek lege antiterrotista batez eragotzi nahi lituzkete honelako gertaera gogor eta saminak. Gizartea gaitz honetatik sendatzeko indarraren legeari hoska ari dira, behin eta berriz. Espainiako gobernuak ere lelo bera errepikatuz ari da.

Baina agintea eskuetan dutenek beste galdera bat egin beharko lieteke beren buruei. Harmak hartzera zergatik behartzen dugu jendea. Eroa baldin bada zergatik egin dugu ero. Bihozkabea baldin bada zergatik egin dugu basapizti. Eta borrokari ameslaria baldin bada gizarte hobeago bat egiteko, zergatik behartzen ditugun harmak hartzera.

Esku bakar batzuetan ondasunak, eskubideak eta agintea pilatzen diren bitartean ezin dezakegu esan demokrazian, askatasunean eta berdintasunean bizi garenik. Eta askatasunik eta berdintasunik ez dakarren demokrazia ustelaren izenean ezin ditzakegu terroristatzat gaitzetsi, epaitu, zigortu, espetxeratu eta hil borrokalari harmatuak. "Lege antiterrorista" batek ez ditu desarmatuko, egiazko demokrazia jator batek bai-zik.

Batzuk nahikoan eta besteak goseak diren gizarte honetan nork aipa dezake demokraziarik? Jainko-tutako Estatuaren batasun faltsoaren sakratutasunez gizonak eta herriak zapaltzen diren gizartean nork jo dezake demokraziaren errokarik?

Kanpokoak errazegi gaitzesteko etxean dugu eskarmentua. Euskaldunok geuron herrian lasai bizitzeko eskubiderik ere gabe bizi gara. Hori ere ukatu egiten zaigu. Ipar Euskadin bizi diren batzuri Frantziako Gobernuak ez die, han bizitzeko baimenik eman nahi. Espainiako gobernuak, berriz, Hego Euskadira zeko benetako amnistiarik eta lasaitasunik ez die eskaintzen. Guzti hau demokraziaren izenean, noski.

Lege antiterroristak ez ditu bidegabekeriaren kontra harmak hartu dituztenen sarraskiak urrituko. Egi-azko askatasunak, berdintasunak, zuzentasunak eta demokraziak utz eraziko dizkie borrokari harmatu eta ameslarietako harmak.

zeruko ARGIA

Lehendakari:

Kaetano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. Bilbon: Joseba Sarrionandia eta Irigo Larrea. Txemara: Txema Larrea. Iparraldean: Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola.

Harrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Erxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katxuri (Durango), Barrenetxea (Oizartun), Anatsen (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi). Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Rotu, Karlos Valverde, Juanba Berasategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe

Etcheberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Administrazioa: Antton Ugarteburu.

Publizitatea: Joxe Mari Ibarburen.

Fotolitokiak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta

Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1.

Donostia, Okendo 22

Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta idazkola:

"Gráficas Semi" / Plaza Lasala, 3 / Donostia

D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	40	ptz.

irakurleak mintzo

"AINTZINA—Z ORAINO ERE ZU— ZENKETA BAT

Agur!

"Z. Argia"-aren 752. alea beranduxka irakurri dut, etxetik kanpo ibili naiz eta. Ale hortan "a" berpizten "deritzan lantxo bat ageri da, izenperik gabea, eta ondoko zuzenketa eta zehaztasunok egin nahi nituzke. Lehen ere "AINTZINAZ zuzenketa eginak ditut: ikus "GARAIA", 3. alea, eta "ANAITASUNA", 333. alea. Harrigarri da nola ez duzuen hori kontutan hartu. Hain aspaldikoak ez dira. Nolanahi ere, bazterrak nahiko nahasirik daude eta, laprast egiteko arriskua beti dugunez gero, otoi saia gaitezen egia bilatzen.

Hara zer ageri den "Z. Argia"-n : EGI-BATASUNA ETArekin sartu zen kontaktoan. EGI-BATASUNA barnean

joera desberdinak zeuden. Batzuek talde independente bezala jokatu nahi zuten. Beste batzuek ETArekin batera. Azken hauek irabazi zuten. Besteak famatua zabaltzen hasi ziren. Kanpaina bat eratu zuten. Baina frakasatu zuten".

Hori ez zen horrela gertatu. EGI-BATASUNA, berez, PNV-koa zen, nahiz eta Alderdiarekin istilu frango izan. 1971.eko Eguberrian erabaki genuen lokarri mehar horiek erabat haustea. Izen berri bat asmatu genuen: AINTZINA, eta berehalaxe hasi ginen zabaltzen, baina pintaketan "a" bakarrik agertzea erabaki genuen, geroxeago izen osoa jakinarazteko asmoz. Bitartean, ordea, gure militar adarrak proposatu zigun ETAn sartzea. Zenbait garantia eskatu eta ETAgandik hartu ondoren, ETAn sartu ginen GUZIOK. Pz.. Behotegiri proposatu nion ETA-AINTZINA izenda-

tzea, baina ez zitzaion ongi iruditu eta berri ere bidezko iruditu zitzaidan ETA izena, batere eraskinik gabe, uztea. (Gainera, garai hartan abertzale ez zirenak ETA-VI eta horrelako izenak erabiltzen zituztelako.

ETatik batzuk atera ginen BIZPAHIRU HILABETEREN buruan, 1972.eko udan, "ZUTIK" bat (bateratzeaz gero lehenengoa) eskuratu genuenean. "ZUTIK" hartan:

— ETA eta AINTZINA batu zirenik ez zen aipatu ere egiten.

— Marxismo-leninismoa zela bide bakarra, errepikatzen zen.

— Ordurarteko gure sozialismo autokudeatzailea (autogestiozalea) gaitzesten zen.

— Txillardegi bera laidotu eta iraundu egiten zen.

Harez gero, geure kabuz ibili ginen. Indar urria genuenez, ez ginen sekula plazara irten. Bai ordea, bata eta beste lagundu. Harrokeria ez baltitz, esango nuke nolako hesiturak paseak garen, ETako batzuek lagundu genituelako (Euskal Herriatik kanpora bereziki). Eta Txema Larreak aitortu egin dezake nork lagundu zuen "HITZ" aldizkaria sortzen eta irauten.

Azkenik, eta gutun hau luzeegi ez bada, neure harri-dura adierazi nahi nuke, hori gaurko EGLren zatiketa batetan ikusi dudalako. Zer esanik ez, AITZINA izanak ez du zer ikusirik hortan, eta ez du merezi sortu berri den patente bulego hortara eramatea hauzia.

Ongi izan,

ENDRIKE KNORR

besteena

HERRIaren 1416. zenbakitik: "Gobernuko gizon aipatuek badute zerbaitekeinu, jendeak aise berex ditzan; jendea, dudarik gabe, heietaz orroitu dadin.

Hitler-ek bazuen kopetan bilo kukurusta bat, beheiti itzulia; Mussolinik kokotsa goiti, eskalapinaren punta bezala, bihurtua; de Gaullek bi esku zeruari buruz luzatuak; Richard Nixon-ek beltzuri dorpea; Jimmy Carter-ek irriño firfira begitartean hedatu...

Bazuen, baduke, Bainen orenerdi batez ihes joan zaio, eta begitartea ilundu.

Eta huna Jimmy Carter bortxatu den bere adixkide-tik berexterat. Hemendik goiti bizi beharko dute akort eta apart. Ez da harritzeko berritzeko berritarier mintzatu den orenerdian histu baita, eta ilundu, presidentaren bigitar-tea".

EUSKALDUNAK 41. zenbakitik. **LUR BERRI**: Kapitalismaren legea artikulotik: "Eus-

kal —Herrian klase borroka beste herrietan guzietan bezala badela agertu du Donapaleko eztabaida horrek. Euskal— Herriaren geroa ez da euskal burgesian oinarritzen ahal, horren aberria baita burgesia aberria: dirua. Langileek eta laborari ttipiak egin behar dute Euskal Herria. Langilek eta laborari ttipiak nun dira kooperatibetan baino hurbilago? Geroari buruz, hasi den batasun hori zendako ez jarraiki eta azkartu?

GOIZ-ARGIren 360. zenbakitik: "Gure erriaren zati aundi batek igertzen duanez, Suarez

Lendakariaren politika-ekintza ori ezbaie edo kontradizioz beterik ageri da. "Demokrata" agertu nai du bere burua, baiña, orain artekoan bazterreratu izan du errien buru-jabetzaren arazoa, eta, jakina, buru-jabetza ori gabe ez daiteke beñiere egiazko demokrazi-girorik. Era berean, "Estado barruko" "ez berdintasunak" begirunez artu eta gero ekintzetan zearo bestelako joerak ar-

tzeak, gogortu-erazi egin du, leen izendatu dugun sinistu-ezinezko giroa".

CUADERNOS PARA EL DIALOGOren 234. zenbakitik: "¿Algún tendrá que pagar todos los platos rotos de la extrema derecha. ¿Quién será? ¿Serán los auténticos culpables?".

¿Hasta dónde se llegará? Los elementos detenidos y encarcelados hoy no son más que la punta de un iceberg que esconde tras de sí toda una estructura organizada y ramificada por todo el Estado. Cataluña no cuenta con la exclusividad de los fascistas, hay en todas las ciudades. La "peculiaridad regional" nuestra no nos hace ser los únicos padecedores de esta plaga. A través de los hoy detenidos se debe ir más lejos. Se debe encontrar a los hombres que financian estas operaciones y se debe descubrir todas sus implicaciones a nivel estatal. El poder, el antiguo poder y parte de éste "nuevo", está implicado en la aparición de estas tramas negras.

¿A quién interesa la actuación de estos terroristas? La respuesta parece fácil: al antiguo régimen.

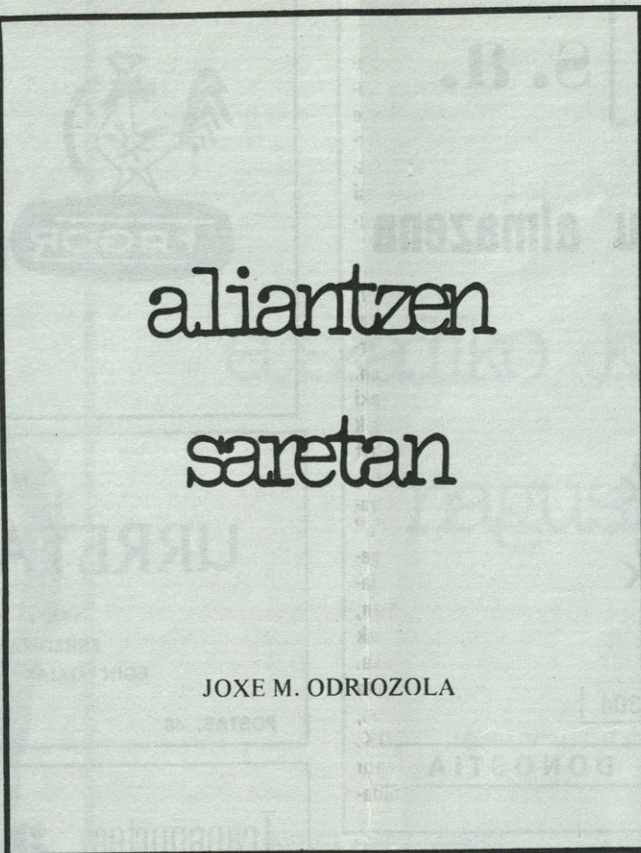
CAMBIO 16en 307. zenbakiko **Editorialetik**: "frente a esa minoría enfebrecida la sociedad vasca no parece tener resortes apropiados de defensa. Esa minoría es, en cierto modo, la voz exagerada de la conciencia que impide el fortalecimiento de las posturas moderadas de paz. El sueño de la Independencia posible es acariciado por demasiados vascos y ello les impide enfrentarse de cara a la realidad. Porque hay un hecho evidente: la independencia vasca sólo es posible en sueños, en la práctica el país estallará, en otra guerra monumental antes que permitir la ruptura de la vieja patria. La lucha armada por la independencia de los vascos es un objetivo que amenaza arrasar todos los sueños de libertad que ahora parecen posibles en este país.

Hauteskunde munizipalak datozelarik, ezker abertzalea jadanik debate zabal batzu ireki beharrean aurkitzen da. Berauen jomuga, zerbait izatekotan, zera da: egungo koiuntura berri-an alderdi eta indar politikoak non kokaturik eta nolako jarrerak harturik dabilzan jakin. Alderdion desplazamenduak ematen dira, inoiz gainera, oso nabarmenki. Horregatik, bada, alianzen saretan loturik baino lehen, egin behar hau, ezin atzeratzekoa da.

Burruka harmatuak, bere bide eta xedeak markatzeaz gainera, bidebatez mila kontraesanduretan ipintzen ditu gure alderdi politikoak. Eta biziki argigarria gerta ohi da fenomeno hori. Zeren eta, dakizue-nez, posizio hartze batetara eraman eratzen ditu indarrok. Aguro hasiko da komunikatuaren lurrikara, Euskal Herria "esencialmente pacifica" dela aurkituz, Jaingoari ez bada "Konstituzio demokrati-koari" galmendi honetatik atera gaitzan erreguka eskatuz, herriari bere protagonismoa inork dakarkigun argibidean, ez du hainbesteko axolarik halako edo bestelako ekintza hura onesteak ala gaitzesteak. Bidenabar implizituki edo esplizituki, komunikatuaren testuan barne hautesman ahal izan ohi den ikuspegi orokorrak du zinez axola. Hots, Euskal burrukari buruz dauden kontzeptzio eta praktika orokorrak axola baitira, gertakari konkretuen gainetik eta azpitik.

Hiru bat posizio nagusi aipa ditzagun, ezker abertzalea utzirik, eta beronen aliantza bidetarako ibilkide zeintzu izan daitezkeen pentsatuz.

PNVren ikuspegiak aski ezagunak ditugu. Batzu aipatzekotan, hona hemen: 1) Euskal Herria "esencialmente pacifica" omen da, 2) Herria eraikitzeko guztiontzat lana bilatu behar da, lana baita aberastasun guztiaren iturri; horrela lanaren esplotaziozko baldintzak izkutatuz, burjesiaren ideologiak bere historia osoan predi-

aliantzen saretan

JOXE M. ODRIOSOLA

katu duen sermoiari leial jarraitu. 3) Bakearekin eta lanarekin, eta kontuan harturik, gizartea beti "esencialmente desigual" arituela izan baina burgesia, nahiz handi nahiz txiki, beti ere "igualando la desigualdad" aritu izan dela bere konstituzio demokrati-koaren bidez. Ba orduan, Euskal Herrian ere horixe egin beharko da, egin behar da; halaxe diote, eta bestela demokraziaren etsai zara. Hori da, bakearekin eta lanarekin, desberdintasuna igualatzen saiatu, demokrazia ez dena demokratizatzen, eta azkenean zeraz ohartuko zara: betiko burges ideologiaren saretan harrapatuta eta itota zeudela; pentsatzeko beste modurik ez duzulako.

Bigarren honetan PSOE, ORT eta honelakoak ipiniko ditugu. Eta ez nuke esan gabe utzi nahi gauza bat hauek eta PNV alderatuz: globalki harturik, penecubetarrak askoz ere finagoak dira Euskal Herriarekiko, bioakio balore hori, itsu itsu-herriaren begibakarrari doakion

gisara. Euskal Herrian espainolismoa, bai sozialdemokraziaren eta bai obrerismoaren bertsiotan, antzeratsu azaltzen da: 1) Euskal Estatuaren etsai burukatu, hitzetan ez denean, praktikan, 2) Euskara eta euskal kulturarekiko zabarkeriaz urrats bat ere eman gabe alde honetatik, eta PSOE eta ORT aipatzea ez da kasualitate bat, 3) Euskaldunon eta inmigranteen artean zatiketa sortuz, nazional interesen aurka jokatu, 4) Euskal Herriaren burrukari bere prozeduran duen autonomia ukatuz, espainiar estatuari menperatu, hango indar erlazio eta kojektu-aren arauera jokatzaren dute-lako.

—Eta hirugarrenik, euskal sozialista abertzale humanistak. Jende hau taldeon inguruan ari da: ESB, ESEI, e.a. Gauzak osotara hartzen badira, zailantzarik gabe, taldeok laude KASetik hurbilen. Eta Gipuzkoa eta Bizkaia-ri dagokionez behintzat, KAS eta taldeon artean beste inorekin baino lotura

hertsia goa behar litzateke aliantzak eta egiterakoan. Araba eta Nafarroan indar erlazioak besterik direnez, loturak eta harremanak zabalagoak izan behar lirateke aliantzen saretan barne.

Zenbaitek besterik us-te lezake, baina aliantzen hauzi honetan hurbiltasun kontua aski aldakorra izan ohi da. Era berean, alderdi politikoen desplazamenduak kontuan harturik, batzutan batzurekin e eta bestetan besterekin elkartzea ezinbestekoa da gure herria bezalako leku batetan. Batez ere, ezker abertzalearen batasunari eutsiko bazaio, zuhur joka beharra bistako gauza litzateke. Bide honetatik abiaturik, eta ezker abertzalean ETA ere sartzen dela ahantzi gabe, aliantzak hurbilago ikusten ditut abertzaleatasunaren barrutian, marxista-leninista, marxista eta sozialista humanisten artean. Konjeturak alda daitezke jakina, eta marxista-leninista abertzale batentzat alderdi estatualisten posizioa hurbilago egon.

Aldian aldiko egoerak markatuko du, beraz, alde horretatik, aliantzen arazoa. Nolanahi ere, zerbait gehiago esatera ausart naiten; ETArekin jarraipenak dakartzen ondorioak ikusirik, inolako estatualisten posiziotik baino bertago kokatzen direla abertzale humanistak. Zergatik izango den?

Humaniston aldetik, klase burrukari buruz, zailantzarik handiak sortuko zaizkio noski kastar bati. Estatualisten ikuspegitik hurbilago egongo baita, hauek posizio marxistak har ohi dituztenean. Halaz ere, ordea, alderdiok, sistemakiro gaitzetsiko dute ezker abertzalearen burruka harmatua, eta, beraz, euskal burruka iraultzailearen prozedura autonomoa. Humanisten aldetik, aldiz, ez hain sistemakiro, berauek ere burruka harmatua begi onez ikusten ez duten arren. Hona arrazoina: euskal iraultzairen prozesu autonomua.

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

*Paregabekoak
Bikañenak*

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guztiak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

Transportes azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

Getaria, 10

DONOSTIA

euskadiko kontseilu nagusia

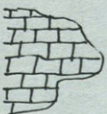
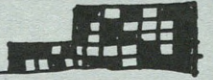
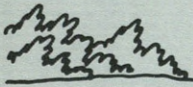
JON URRUJULEGI

Garbi ikusten denez, Euskal Herriako administrazio "berriaren" erakundeak, berriz ere, goitik behera ezarriak izango dira. Itxura hori du behintzat, Madrilek guretzat sortu nahi duen Kontseilu Nagusiak. Hutsaren hurrengo atribuzioak izango dituen Kontseilu hau, ordea, bi gauzatarako izango zaie aski baliagarri: ekainaren 15a behin betirako instituzionalizatzeko eta, bidebatez, herriak bere borrokaren bitartez, bere barnean sortu duen halako dinamika propio hau, betirako galzorian jarri nahi izateko. "Euskal" Kontseilu Nagusi hau udal hauteskundeak baino lehenago antolatzeak ez duke beste helbururik. UCD kontzesioak egin beharrean aurkitzen da, boterearen gailurrean iraun nahi badu. Kontzesio hauen heredero, berriz, euskal "uzedista" batzu hautatu ditu. Jakina, ez "uzedista" berez UCDkoak direlako, UCDren politika Euskal Herrian txertatzeko prest daudelako baizik. Benetan joku zikina eta arriskugarria haxe. Geroago eta gehiago eman zaien ustearen harri labaingarrian ekilibrioak egiten ari zaizkigu ekaineko parlamentarik (salbuespen oso ohoragarriak aparte). Baina herrigintza ezin dai teke mami, herritik bertatik hasita ez bada. Ekaineko hauteskundeak ez ziren demokratikoak izan, eta are gutxiago Euskal Herriko kon-

testuan azterturik.. Beraz, abiapuntu faltsoa. Udal hauteskundeak abiapuntu jatorragotzat kontsideratzen ditugu. Zertarako hainbeste presa eta interes, Madrildik pribilegioak eskuratzeko eta ez, berriz, udal hauteskundeak lehenhailen zelebrazteko?

Baina hamabost urteko burrukak herriari inprimatu 'dizkion seinale eta zantzuak, ez ditu nolani borratuko goiko politika oinarrigabe batek. Milaka asko dira herriaren bihotzean formatu diren iraultzaileak. Eta hauk denak isiltzea, ez du erraz lortuko, Madrilek guztia bezala— gogo txarrez baino bere interesetan eman duen Kontseilu Nagusiak. Ezta behar ere, gainera. Ez dago gerraurreko garaiak gaurkoarekin gonbaratzetik. Orduan, goiko politika hura, nolabait euskalduna izan zedin lortzea zen helburu nagusi bat. Gaur, berriz, Euskal Herri euskaldun eta sozialista lortzea da helburu nagusia. Eta apenas lortuko genukeen bata nahiz bestea. PSOE eta PNV Kontseilu Nagusiko besaulki dotoreetan Madrilen esku mutil ezarri. Eta bai, berriz, herri erakunde benetan asanblearioak bultzatu eta indartzu. Zentzu honetan, komenigarriagoa eta efikazagoa ikusten dugu KAS baten programa seriozki apoiatzea, Madrilek inposatutako politika batetan amets egitea baino.

hormazprayko

OLIVIERO

moncloako PaCtoa

IÑAKI IBARRA

Azken egunetan, ia estatu guztiko ardura kanpoan jarrita egon da; estatu barnean ere politiko egoera interesgarria izan da. Madrilen egindako manifestapena, amnistia laborala eskatzen eta biziaren garestitzearen aurka, garrantzizkoa izan dela, esan nezake. Manifestapen horretan ia 600.000 lagun bildu ziren (Gobernu Zibilak 150.000 esan zuen) eta diktadorea hilez gero, Madrilen amnistapen handiena izan da. Zentral sindikalek eta hauzotar erakunde guztiek antolatu zuten, eta gainera alderdi politiko batzuren babesa eta laguntasuna ukan zituen. Alderdi horik, azken hilabeetan, manifestapen eta herri mobilizapen guztiak boikoteatzen ibili dira; horregatik, bat baino gehiagok alderdi horik berriro bide zuzenera zetoztela uste zuen. Bainan ez zaitezte abia hain aguro. L.C.-R.ko militante batek esan zidan bezala: laguntasun hori Moncloara begira emanda dago alde bate-tik, eta hauteskundeetan alderdi horik hautatu zituztenak ia asper-turik daudenez alderdiek botante-enganako begirunea behar dute bestetik. Madrileko manifesta-penaren beste manifestapen guzti-etan bezalaxe, bukaeran bai gris jantzizako inkontrolatu eta bai paisanoz jantzitakoekin burruka batzu gertatu ziren.

Jendetzaz jarraituko bage-nu, PCko jaia aurkituko genu-ke. Estatu osoko bazterretatik etorritako miloi bat jende bil-du zen. Gehienak katalanak eta ba-lentziarrak ziren; guttienak eus-kaldunak... Meza nagusia Carrillo-ren mitina izan zen. Bere betiko eritziak bota zituen: konzentrazio Gobernua, terrorismoa (beti beza-la "terrorismo" ofiziala ahazturik) ... Jendeak pelikulak ikusi, abesla-riak entzun egin zuen. Gure ustez ukan zuen akatsa haxe izan zuen; jendea ikusle eta entzule besterik ez izatea; AP eta UCDren jaialdie-tan bezalaxe. Maila honetan ezker alderdiek zerbait egin beharko lu-kete.

Unzetaren ehriotzea dela eta Madrilgo kazeta guztiak zeharo ultraerdirakoia direla ikusi dugu. Ez faxista eta kontserbadore kaze-tak bakarri, "demokratikoak" eta "liberalak" direnak ere bai. Kaze-ta hauen editorialetan nazionali-tateekiko eginiko kritikak, fran-kismo aroa ekarri digu burura. Eta ez hori bakarrik, kazeta horieta-ko baten editorialean ikastolak debekatzea eskatu dute. Ozotopo-ak ez dira Iparraldean bakarrik gertatzen.

Baina, Madrilgo erdirakoike-riaren aurka geroz eta ahots ge-hiagok dihardute. Autonomia edo burujabetasuna eskatu gabeko na-zaionalitate edo eskualderik ez da-go estatu osoan. Nahiz eta alor honetan manifestapen herrikoia garrantzitsuenak izan, alderdi erre-akzionarioen ere autonomia es-katzen dute. Egoera honek Eus-kaldunoi biziki pozik utzi behar gaitu. Lehen (Ilgarren errepubli-ka irakur) erdirakoi hutsak eta gaur autonomizale agertzen dire-nak ez dira gutxi.

Gorteetan beste "amnistia" bat eman digute. Gorteetan hitz jario ugari, eta CNTek antolatu-tako "semana pro amnistia", n. kalean, matrailakoak eta gomaz-ko pelotak.

Gobernu eta alderdi parla-mentarioek Moncloan eginiko bi-lerek orri ugari bete dute. Estatu-ko arazoak aztertzeo Diputatuak biltzen direnean Moncloa ingu-rua periodista eta argazkilariez be-tetzen da. Hala ere, haien eztabai-dak eta harremanak (Kostituzio-koak lekuko) jakitea oso zaila zaigu. Herriaren ordezkariak konpon-duko digute arazo oro. Herria esan dugu? Bainan non da Herria? Zer ikusirik du Herriak Moncloan? Erantzuna erraza da: urtean behin alderdien jaialdietara eta lau urtez behin urmetara. Haxe da alderdi parlamentariak eskaintzen dioten papera. Paper honekin Herria bat ote dator?

AUTOPISTAS FORA
A TERRA E NOSA

AUTOPISTAK NON

GALIZIA BURUJABE BATEK HAUZIA ERABAKI BEHAR...

Galiziak ez du autopistarik nahi. Autopistaren arazoa dela erabateko nahaste-borraste bat dabil Galizian zehar.

"Xove" zentral nuklearrari buruz edo "As Encrobas" en sortutako istiluak ez ziren garuko mailetara iritsi. "Castreko de Miñon" pantano baten eraikuntzaren ondorioz gertatutakoak berriz bai. Oposizioko alderdi denek, herri askotako hauzokideek, Galiziako Arkitektoen Kolegio Ofizialaren kideek, ozenki salatzen dute autopista honen proiektua. Hondamendi bat dela adieraz eta oligarka batzuren onerako dela baieztatuz gogor dabilta.

Proiektu honen aurka herri mailan izandako ekintzak (hertsialdiak, manifestapenak,...) politiko zala-partaren lanak direla "Autopista del Atlántico Concesionaria Española S.A." eragileak, lau haizetara barreiatu du.

Ongi pentsatua eta hobeto erabilia, baina Galiziar herriaren onerako egiazki behar dela horrelako autopista dio. Hala ere puntu bakar batetan (Rande izeneko zubiaren beharrean) bat gatoz denak.

Herriaren kaltean

Autopista honek lur bikainenak erdibitzen ditu. Berlingo horma edo burdinazko teloa gogorazten digu (bere luzera guztia sare metalikoaz zaindua bait dago). Luzera 219 km.koa du. zabalera 100 metrokoa; eta 3.200 hektarea lur aberatsenetakoak irensten ditu. Ibilbide honek zeharkatzen dituen lur zatiak berezitasun interesgarriak ditu. Lur puska hauk, itsas ertzetik bederen kondairan zehar oso egokiak izan dira popularen finkapenarako. Espainol Estatuan ehun

mila jendetza-nukleotatik hogeitamar mila leku hauetan daudela ezaririk, jakinik, honela zioen "Coordinadora Nacional de Afectados" deitu bazkunaren kide batek: "Galizak duen odolustuketa ugaritzea lortu nahi da proiektu honekin benetan Galiziaren sabel eta errai erdian labankada bat ematea da".

Baserritarrek egunoro ibilitako bide, bideska, bidetxior asko eta asko desegin, apurtu, suntsitu ditu autopista k Aldez alde igaro dezaten herri jendearen ibilaldiak lurrean aurkitzen dira, (abereak inoizka behe hartatik joan daitezen

uko eginez). Urte askoz, denboraren mendiz finkatutako familia eta ahaide erdigune eta elkartegien arteko harremanak hausten ditu. Erreken eta hibaitxoan ibilguneak besteratzuz, uraren banaketa hondatuz, lehen ureztatu gabeko lurrak irrazionalki urperatu ditu. La Coruña (A Cruña), Vigo, eta hiri inportanteen arteko garraiobideak ugaltzea eta sendotzea ekarri duela ukazina da; baina bestalde, ordainaz, herri txiki eta hain txiki ez diren hiri handiekiko morrontza areagotzen duelarik, gainerako Galizia guztia aislatuta, zokoratuta, utzi egin du.

Kapitalismo kolonizatzailea

Autopista honen eraikitzeak ("o paxaro de morte" bezala ezagutzen dute beren lurak pusketam aurkitzen dituzten baseritarrek) 56.000 miloi pezeta-
ren koso
ren kostoa omen du. Diruketa hau hone-
laxe "osatzen da": Banku etxeak, ehune-
ko 0,5tik ehuneko 13ra bakoitzak (Pastor, Hispano Americano, Bilbao, Bankunion, Occidental, Barcelona, Atlántico, Noroeste, Interior, Más Sarda, e.a.) Galiziar Aurrezki Kutxak, Liga Financiera, Aleman (80 miloi marko eta 12 miloi dolar) eta Kuwait-eko (5 miloi dinar) kredituak. Estatuak ere puska garrantzizkoa eskaintzen du.

Santiagoko Unibertsitateko irakasle batek zioen: "Galizia xurgatzeko kapitalismo kolonizatzailearen bitartez, elkartu dira berriro ere honera etorritz".

Fenosa ("As Encrobas" eko arazo-
etan ezaguna) delako sozietatearekin Banco Pastor-ek dituen harreman hertsia-
k, jakinik, herria erabat asaldatzen da. ("Fuera Fenosa" pintadak oraindik den-
nen gogoan daude). Gaurko Galiziaren errealitateari dagokion garraio premiak betetzen ez dituen negozio kapitalista eta pribatu bat da autopista hau.

Aurrez aurre herri burruka

Autopista lanak geldierazteko bu-
rrukan Pontevedrako Vilaboa eta Salce-

do herriak abangoardia bilakatu ziren. Emakume, gizon eta umeek, exkaba-
doren aurrean jarritik eta guardia zibilei aurre emanaz, obrak geldieraztea lortu zuten. Galiziako Arkitektoen Kolegio Ofizialak publikoki azaldu du bere iri-
tzia autopista honen aurka: "...beste gau-
zen artean autopista honek Galizia ba-
rruko lurak basamortu bihurtzen ditu. Ekialde Mendebalde (Sortalde-Sartalde) artean hain derrigorrezkoak diren lotu-
ra eta harremanak galeraziz".

Martxoan, mila hauzokidek Vigoko bideen Calvo Sotelo-ren (Obras Públicas Ministroaren) autoa gelditzen dute, herriaren ahotik beren keixak entzun zit-
tzen. Pontevedrako Gobierno Zibilean bilera bat antolatzen da (Pontevedra, Vigo eta inguruetako alkateak, kaltetuen komisi-
o bat. Gobernadorea, Subdirector General de Carreteras, eta autopistaren zuzendari orokorra bertan direla) eta bil-
duok Hego Pontevedra -Rande-ko au-
tpistaren zatia geldierazteko erabakia hartzen dute. Salcedo eta Bilaboa-ko biztanleen Komisi-
oak Subdirector General de Carreteras-en aurrean zenbait al-
ternatiba desberdin aurkezten du. Az-
kenekotan manifestapenak Pontevedran eta Coruña-
n gertatu dira. Afektatuen Koordinaketa Biltzarre Nazionala, Atlan-
tiko-ko Autopista-ri dagokiona, eratu-
dago. (hauzokideen Komisi-
oak, Kultura Bazkun eta beste erakunde-
k osatutakoa) Burruka hedatzen doa.

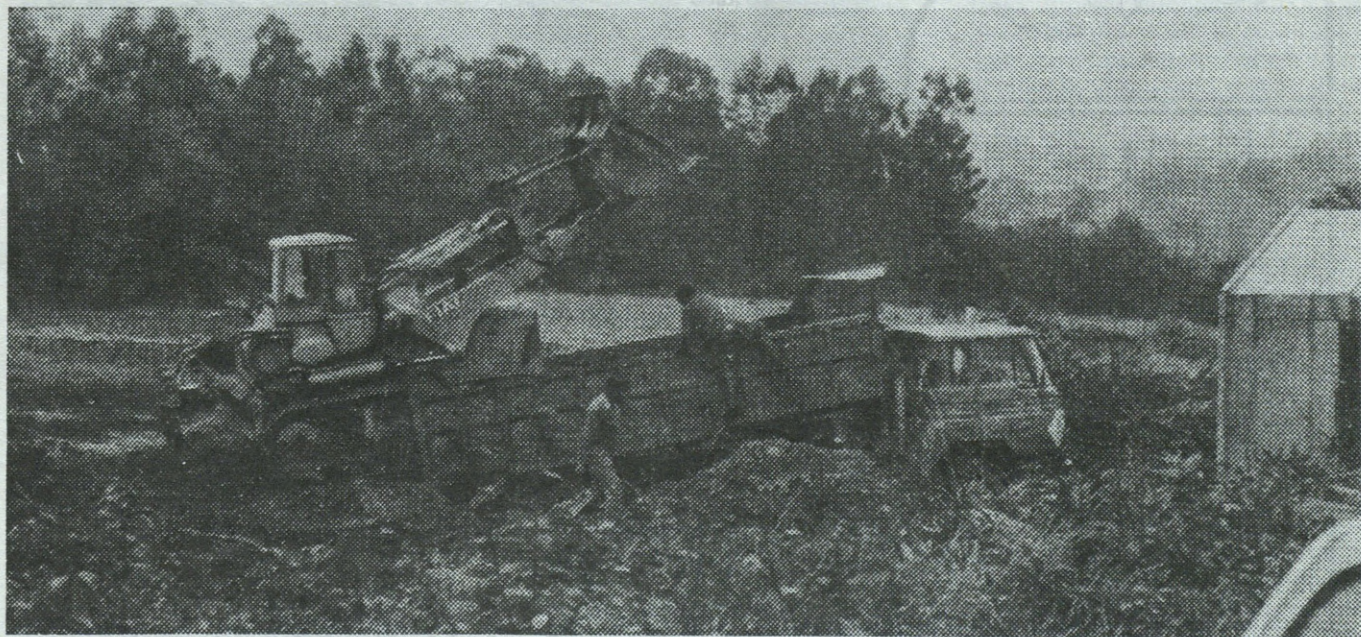
C.I.E.S.-en alternatibak dioena

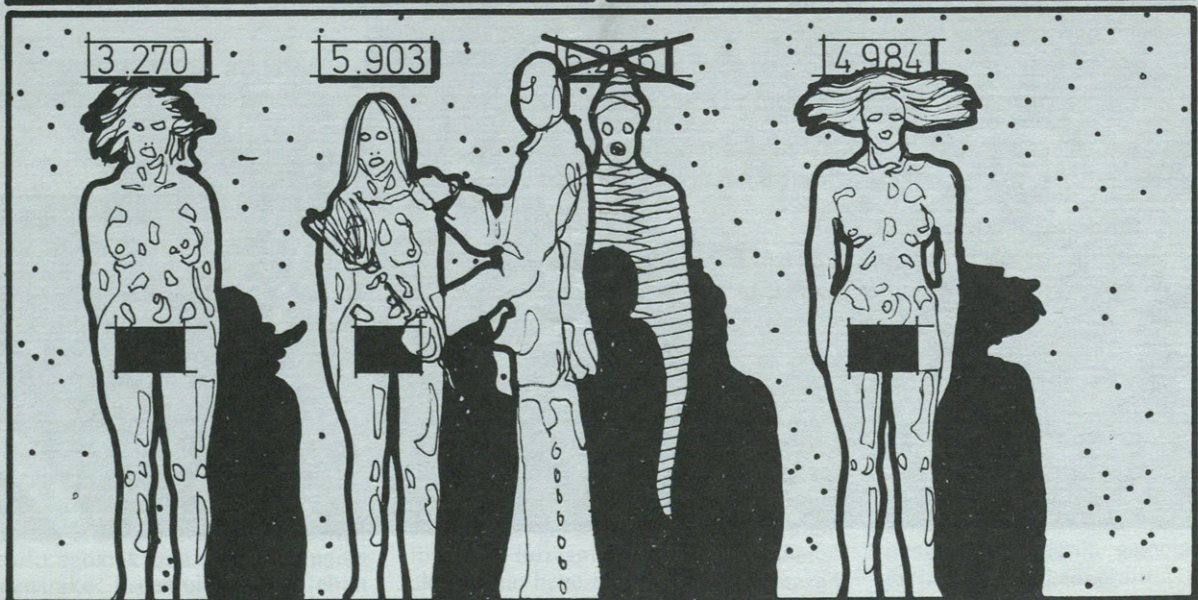
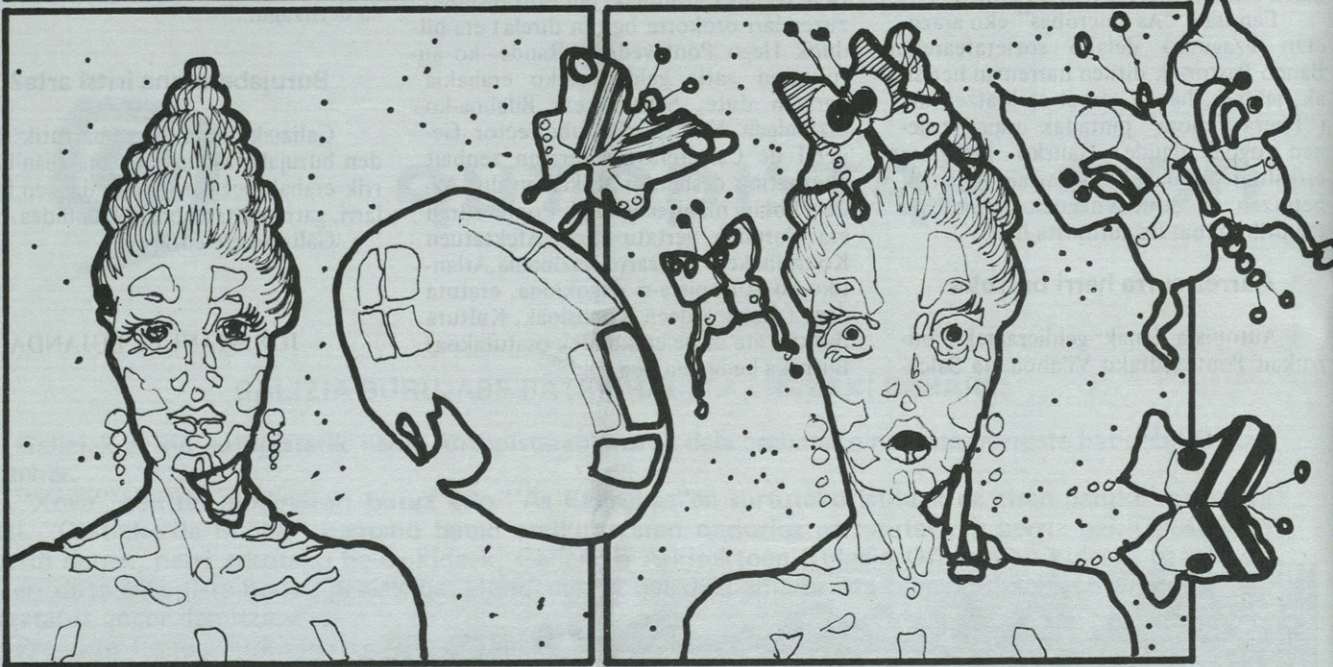
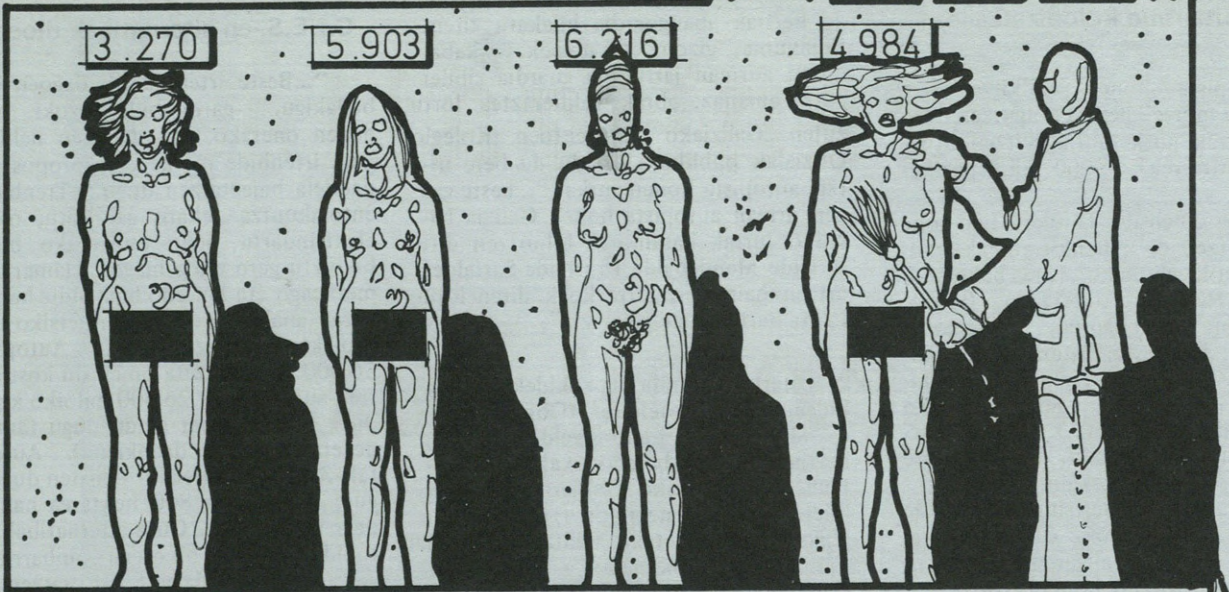
"...Beste irtenbiderik dagoen jakin badakigu... garraiobide egoki batzu denen onerako izan daitezkeen nahi du-
gu... irtenbide merke eta aproposagoak daudela baieztatzen dugu... Trenbideen antolakuntza zeharo gaurkotu, osoki elektrindartu, joan etorrerako bideak bikoiztu gero eta gehiago... Hamar bider merkeago eta lau edo bost aldiz handitu karga ahalmena... Hori erdietsiko duen proiektua aurkezten dugu... Autopistak 56.000 miloi pezeta omen du kostoa. Horren aurrean, guk 26.000 miloiko kostoa duen proiektu bat landu dugu (autobi-
de eta trenbideei dagokiena)... Autopis-
tak 3.200 hektarea lur irensten duelarik gure proiektuan 800 hektarea nahikoa dela uste dugu... Gure alternatibak, au-
tobide-trenbide bikotean oinarriturik, garraio sare zabal, bete bat osatzen due-
la deritzagu..."

Burujabetasuna iritsi arte?

Galiziak, hain barru-barrutik desira den burujabetasuna bereganatzean baka-
rrik erabaki lezake jokoan dagoen hau-
zi larri, garrantzitsu honen irtenbidea.
Galizian ere euria ari...

JOXEMANUEL BUJANDA

iraultzaile batzuen heriotza

Munduko oligarkia inperialistak beste sei iraultzaileen hilketa bere eskuetan hartu du. Oraingo honen egilea Alemaniaren estatua izan da; RAFeko (Baader-Meinhofen taldea ,militanteak garbitu dituena; era berean Mogadiscion hildako komandoa.

Baina, nor dira RAFeko militanteak? eta hainbeste zarata ateratzeko zer nahi dute erakunde horretako burrukalariak?

Alemaniko egoera

RAF, (Harmada Gorriaren Frakzioa), erakunde bezala marxista defintzen da. Beraz, Alemanian azterketa marxismoaren ikusmiratik egin dago.

RAFentzat Alemaniko egungo ego-

era faxismo edo nazionalsozialismoari jarraitzen diona da. 1945nna EE.BB. Britainia Handia, Sobiet Batasuna eta Frantziaren poderioz Alemania menperatua izan zen. Baina, hango erakunde faxistak ez ziren deseginak izan.

Behin gerra bukatuz, gero, Ipar

Ameriketarrak beraiei zegokien sistema politikoa ezarri zuten; Alemania, erabat dependiente geratu zen... Beraz, Alemania egun dagoen sistema ez da izan herriak lortu duen konkista, atzerriko potentzia inperialista batek ezarri duena baizik. RAFentzat, Alemania, EE.BBen kate inperialistan dagoen bigarren estatua da; lehenbizikoa Ipar Amerika delarik, noski. EE.BBak Alemania beste herriak zapaltzeko erabiliko du. Batipat, Europako zaindaria izango da eta hau garbi ikusten da. Nahiz eta zenbait estatuk saiakerak batzu egin gertaera hori aldatzearen ameriketarrek hemengo egoera beren eskuetan dute.

Alemaniko kapitalismoa

RAFen azterketan Alemaniak ez dauka burjesia autonomo bat; EE.BBetakorekin fusionaturik aurkitzen da. Gero, Europan edo Hirugarren Mundu inbertsioak elkarrekin egingo dituzte, herri hauetan sortzen den gainbalioaz jabetzeko.

Froga bezala, inperialismoa nagusi den tokietan, Alemaniko oligarkiak inbertsio ugari ditu: Brasilen, Txilen, Hego Afrikan, eta abarretan.

Egungo egoera ekonomikoan, Alemaniak aurpegi asko ditu. Mendebalean, Alemanian ere bai, krisia eta honen ondorio bezala langabezia sortu denean, alemandar langileak ez du kalterik nabaritu; baina han zeuden langile inmi-granteak ordea. Sobra ziren langileak beren etxetara bidaliak izan dira.

Internazionalismoa

RAFentzat internazionalismoa, bazarrik, bakoitzak bere herria askatuz egin dezake. Hortaz, haik Alemanian lagileria askatzen saiatuko dira.

Alemania sistema inperialistaren es-

rruan ,gizarte berri batetan egongo diren harremanak egongo dira. Beraz, erakunde hau autojestionatzailea izango da eta bururik ez du izango Alemaniako agintariak nahi luketen bezala.

“Taldea honen zuzendaritza ez da Baader-ena edo beste batena izango, baizik kolektiboaren borondatea. Bestela, Baader edo dena den zuzendaria harrapatuaz gero. RAFik ez litzateke geratuko. Bandoen talde bat izango litzateke eta tatu bat da; zapaldua ez, zapaltzeko erabiltzen dena baizik. Beraz, barrutik estatu hau, — bere oligarkiarekin noski— desegino balitz zalantzarik, Alemaniak zapaltzen dituen herriek eskertuko luketela. Hortik hauen nahia, ahal den kolpe handienak ematea beren estatuako aparatoari. Beren helburua, langilariaren kontraboterea sortzea izango da, erea honetan internazionalismoari lagunduko diotelarik.

Talde harmatua eta autojestionatzailea

Marxista iraultzaile bezala, sistema kapitalista fermuki ukatzen dute; eta hau desegin nahi bada estatuaren aparatotik aislatu egin behar dela diote. Puntu hontaz honela RAFeko buru ideologiko zen Ulrike Meinhof-ek: “pertsonen aislamendua, beharrezko baldintza da, manipulatu izateko (sistema kapitalistak hau egiten du) Estatutik askatasuna lortzea nahi bada, behar beharrezkoa da aparato hori ukatzea. (harmaz) atakatu eta hau ez daposible egitea burrukalari kolektiboan ez bada. Talde honek, GERRILLA osatu behar du, gero garaile ateratzea nahi badu”.

RAFeko militante izateko, lehenbizi bakoitzak autodeterminatu behar du kolektiboan sartu aurretik; eta behin ba-

RAFen historiak ez du honelakorik esaten” agertzen digu Meinhofek. Aurrerago honela jarraitzen du: “Erakunde hau ezin daiteke autoritarioa izan zeren honela banda bat izango ginake eta.

Teori honi jarraituz, militante bakoitza autonomoa da. Ez zaio eritzi bat inposatuko. Beraz RAF talde autonomo-, politiko-militarra eta autojestionatzailea izango da.

Beste aldetik, talde hau foko militar baten enbriona izan behar du. Abangardia iraultzaile batek osatuko duena.

Alemaniako alienazioa

RAFekoak Alemaniako populazioaren alienazioaz jabeturik daude. Jendearen alienazio horrek bakartasuna ekartzen du eta bakartateaz asko mintza zaizkigu erakunde honetako intelektuallak.

Prentsa, telibista eta beste masa komunikabideak akutsatuko ditzuzte jendeak daukan islamentuaz. Ohartzen dira zernolako baldintza gogorretan lana egin behar duten. Sistemak, pertsonak isladatu eta gero, nahi ditzuten ideiak sartuko dizkie. Marxekin bat datoz esaten dutenean: “Gizarte batetan klase dominantearen ideologia da nagusitzen dena” eta hau Alemanian ederki nabaritzen da.

Alemaniako langilariak, bere funtzio sozial eta politikoak Alderdi Sozialdemokratan utzirik dauzka eta Alderdi hau, RAFekoentzat eta Mendebaleko ezkerrentzat empresa multinazionalen zerbitzari eta jestionatzaile da. Samir Amin-ek esaten duen bezala, neoinperialismoa, sozialdemokraziarekin loturik aurkitzen da eta empresa hauei ondo funtzionatzeko alderdi hau behar beharrezkoa omen zaie. Alderdi honek, langilariaren multzo handi bat berea du-

elarik, langileria banatuko du; bere baitan sortzen diren taldeek elkartasunik ez dezaten lor. Alemandar gehienek aldetik iraultzaile talde honen baztertzeari, hortik dator.

Bainan, bakartate honek ez ditu beldurtzen RAFeko militanteak. Konszienteak dira, Ulrike Meinhof den bezala esaten duenean: “Herri legala ez da herri reala ordea— Gramscisz baliatuz— are gehiago, eritzi dominantea ez da dominatuak duen eritzia” eta badaki Alemaniako egoera ekonomikoa gogortzen dihoan eran, entzuleak ugaritzen joango direla. Hortaz, estatu “demokrata” bate sistema errepresiboa gogortzen dihoan moduan jaramon handiagoa izango dutela. Akzio errepresio-akzioan sinesatzen dute. Ez dute gero sortuko diren iraultzaile baldintza objektiboetan sinesatzen...Gaurtik sortu behar dira baldintza hauek, nahiz horretarako, haiek biktimak izan behar arren.

Zalantzarik ez, Alemanian, sistema kapitalistak bere baitan integratu ez duen gatazka harmatuak, bere fruitu baikorrak ematen ari dela, iraultzaile hauen pozgarri. 1974ean Alemaniako estatuaren problema handienak —berdin da: inperialismoaren etsirik handiena— infiazioa, langabezia, petrolioaren krissa, Guillaume eta RAF omen ziren Helmut Smidd-en eritzian. Beraz, 1948eko Orwellian gizartean uste zen baino lehenago atera zaizkio bere kontraesanak eta kasu honetan RAFeko iraultzaileak dira.

Egun, burjesiarentzat RAF hilda dago zeren eta erakunde honetan agertzen diren buruak hilak baitaude. Bainan burjesiaren prejuizioa da IDEIAK pertsonekin hiltzen direla pentsatzea; eta BAADER, MEINHOF, RASPE, ENSSLIN, TXIKIA, “CHE”, CABRA L eta abar luze baten ideiak, munduan aguro zabaltzen eta hedatzen jarraitzen dute, justiziarenak baitira!

B. BAKAIKOA

LANGABEZIAREN AURKA

Datorren larunbatean, hilak 29, arratsaldeko seiretan, Donostiako Boulevarden, langabeziaren aurkako manifestapen bati hasiera emango zaio. Bertan parte har dezan, Gipuzkoako langileriari dei egin diote CCOO, CNT, CSUT, ELA-STV, LAB, OSO-LSB, SU eta UGTek. Alderdi politikoez ere bat egin dute dei honekin. Baita Elgoibarko Herri Emakumeak ere.

"Langabeziaren aurka, espediente de crisis delakoaren aurka, amnistia laboral, sindikatze askatasunaren alde, ez kaleratze libreari, bizitzaren garestitzearen aurka, sindikal patrimonio delakoa langileriari itzul diezaiotela soldata topeen aurka, ez pakto sozial delakoari". Hauk dira, manifestapenean erabiliko diren konsignak. Helburua, haiek adierazten dute garbi. Sindikal zentralak banatu duten agirian zenbait puntu interesgarri agertzen da. 16.000 langile baino gehiago daudela langabezian Gipuzkoan bertan, esate baterako. Hauetatik askok "subsidio de desempleo" delakoa ez dutela kobratzen. 16.000 horietan bere lehen lanpostua aurkitu gabe dauden gazteak ez direla kontutan hartzen. "Expediente de crisis"ak ugartzen ari direla... Hori dena, patronalak, Martxoan onhartu zen legeak, libre kaleratze eskubidea eman ziola kontutan hartu bgabe. Eta, bitartean, bizi kostua goratzen ari da. Ehundik 30 igoko dela aurten kalkulatzeko da.

Gipuzkoako sindikal zentralak gobernuari botatzen diote kulpaa osoa. Inongo neurririk ez baitu hartu langabezian eta inflazioa gelditu eratzeko. "Moncloa"ko paktoa dela eta, garbi gelditu dira gobernuaren helburuak: langileria soldadak moztea eta krisisa konpon dadin hauk kaleratzeko posibilitate haundia goa ematea.

Lanpostu berriak sortu arren presioen kontrolik martxan jarri gabe, fiskal erreformak "daukatenei" gehiago eskatu gabe, langabeziaren arazoa, hain diru gutti emanaz, ezin konpondu, eta, noski, inongo nazionalizazio eta publiko inbertsioak egin gabe ez dute lortuko.

Eskubide gutti lortu du oraingoz, langileriak. Sindikal ordezkaritza, huelga eskubidea, "Seguridad Social" eta "Servicio de desmpleo"n parte hartzea, bere patrimonio diren itzultzea, bere arazoak konpontzeko negoziaketetan e.a. etan autonomi osoa izatea... Zein urrun gelditzen diren eskubide hauk!

Hori, "amnistia"ren dekretotik at gelditu den hainbat eta hainbat langile ahazturik.

ZOKORATUEN MANIFESTAPENA IRUIÑEAN

Egun jubilatutako aunitzek Gobernazio Ministerioak ("Auxilio Social"—delakoaren bidez) emanikako mila eta bostehun pezetako besterik ez dute kobratzen. Eta horik kobratzeko ere, trabak mordoka iraganez gero: erretorik eginekako "raube-agiria", seme-alabek zenbait kobratzen duten aditzera emanez gero e.a. Badaude ere, jubilatutako garaia heltzean, deusik kobratuko ez dutenekin. Orduan jakiten baitu "haren" enpresak ez ziola Seguritate Sozialari ordaintzen. Eta makurrena, agian, jornalariak edo laborariak e eta beste langile autonomoen kasua, guztiz zortzi mila direlarik Nafarroan. Hauak inoiz ez baitute ordaindu, ez dute inongo zahrtzaririk orain.

Halaz ere, eta ztopoz-oztopo (zahartsari-en desberdintasunak sei mila edo zortzi mila batz bestea —elkar ikusteko zailak...), jubilatutako pentsionista eta alarguntsen problematika gero eta gehiago plazaratzen ari da. Lehenengo ostiralean, lau t'erdietan, bost mila lagun inguru bildu zen Plaza del Castillon, asanblada egiteko asmoz. Hartan eta pankarten artean ("no queremos caridad", "la solución esta en la unión", "aumento de pensiones"...); "Ebro" elkargoko zenbaitak solas egin zuten. Elkargo horretan Nafarroako pentsionista, jubilatutako alarguntsak biltzen dira; Tuterakoak salbu, antza denez, beste elkargoren batetan baitaude. Parte hartze argienetarik bat, agian, Eusebio Ayca-rena izan zen. Honek zioen orain manifestapenak badirela, bainan ez jubilatuen bezain preminazkoa, eta halaber, Meiraseko alarguntsak miloi bat urtero kobratzen zuela, pentsio bezala, aipatu zuten.

Vicente Burgetek, Irunberrikoak, berriz, laborari autonomoen problematika, midikuntza laguntzarik eza eta bilkurak egiteko lokalak eskabide nagusitzat azpimarkatu zituen. Alarguntsen aldetik, Concha Zapatak mintzo izan zuten, hemendik aitzinerat haien botoak negoziatu behar zituztela adieraziz, eta orain hitzemanikako igotzea udal hauteskundeetarako maniobra hutsa ote zen galdetuz. "Beldurra kendu behar dugu zioen solusio bide konkretuak behar ditugu, geure geroa oraina baita". Azkenik, Jose Gonzalez, Iruiñekoak, eta Maximo de Carlosek, Lizarrakoak, hitz egin zuten, behin eta berriro, batasuna eskatzeko.

Bostak aldean, "Casa de la Misericordia

dia"n direnak, lehenbizikoz ilaran zihoazte larik, atzerago, Allo, Tafalla eta Lizarra aldeko pankartadunak jende multzoak orobat, Gobierno Civil aldera abiatu ziren. Principe de Viana enparantzan, nahiz eta antolatzaileek manifestapena amaitu zela, garbira esan, jende multzoak, Gobierno Civil aldera, joateko asmoz irauten zuten. Orduan, polizia andana bat agertu zen, baten batek behinik behin bola-botagailua zeramararik. Bizkitartean Iruiña, Lizarra, eta Irunberri aldeko zenbait ororen komisiore bezala zihoela. Ignacio Llanos, Nafarroako gobernador civil-arekin egon zen. Karrikan, apurka-apurka, eta polizia hantxe zeudelarik, bilfuriko jendea alden-duz joan zen.

Eskabideak

Suarez presentatu zenean, lehenengo hauteskundeetan igo zituzten pentsioak. Presioak ere, gertatu ziren, iduriz UCDe koei bozkatzeko. eta pentsioak kentzeko mehatxuak ere, hala ez batzuten. Orain beste igotze bat eskaintzen omen dute urtarilerako. Udal Hauteskundeak bueltzako, nonbait. Igotzeak, ostera, lineala litzateke, ehunetik hamairuta bost bat edo bestenas ehunetik hogeita hamar bat xifrez eztabaidatzen da; baina horrela balitz pentsio gariaren zerbitzutan gertatuko zen; orain dauden desberdintasunak sakonduz. Horrexegatik pentsio guztiak, orain dagoen soldata minimo interprofesionalarekiko berdintkatzea ezkatzen dituzte.

Gobernadoreari emanikako gutunak eskabide aunitz jartzen zen. Garraio publikoa dohanik izan dadin, pentsioak urtean zehar bizi-kostearen arabera bi bider eta Instituto Nacional de Previsión ordezkaritza edukitzea. Eta aldi berean, Mutualidadea mutualistentzat izan behar delako, pentsionista guztiontzat bakantzak dohanik eskatzen dituzte. Protes-tatzen zuten, seme-alabek gurasoak elikatze-ko beharkuntzaz, jubilatuek, eskubide osoz ("Giza eskubideen karta" aipatzen zuten) h haien lanen gatik bizi behar baitute eta ez, inolaz ere, orain bizi diren bezala, behar izaten duten ehuneko 30 edo ehuneko 40 bat soilik kobratzen dutelarik. Nolabait, beldur garaia gaingiditzen hasia dela dirudi; gizartearen sektore minotizatuenak ere hasiak baitira haien eskubideen aldeko burrukan.

EUSKAL ENTREPRESARIAK IPAR AMERIKETARA. Bilboko ezker aldean B&W, AURRERA eta beste zenbait entepresetan langileak ogibiderik gabe gelditzen ari diren momento honetan, Euskal Herrian langabezia arrisku izatetik errealtate latz bat bihurtzen ari den garai batean, 200.000 euskal langile baino gehiago langabe dauden, zenbait euskal entepresari— 60, bat, guti gorabehera— Aurrezki Kutxatako ordezkari batzuren laguntzaz Ipar Ameriketara joateko asmoz dabiltza. Baina ez ezazue pentsa Ipar Ameriketara kredito edo kapital bila doazenik gero Euskal Herrian lanpostuak sor daitezen. Ez eta guttiago ere ! Baizik eta Ameriketako gobernuarekin akordio bat sinatuz, hemen bertako eta kanpotik etorritako langileen izerdiz, eskuratuko kapitalaren bidez lanpostuak Ameriketan bertan sor ditzaten ; are zehazkiago, Washingtonen bertan inbertzitzeko. Akordio horren arauera, eta Ameriketako gobernuak tresna entepresa tipia desarroilatzeko interes bizia duelako entepresari horiek bost lanpostu sortzen badituzte ere amerikano nazionalitatea emen die, zenbait kreditorekin batean. Ez ezazue pentsa ere euskaldun izatea arriskutsu denean kinka aldi hauetan nazionalitatez aldatu nahi duten horiekNeguriko oligarkiak direnik ez irakurle; horik ez , Gipuzkoako entepresari tipi jator ete bere burua abertzaletzat dutenak baizik.

Eta, hori jakinik ere, PNV eta PSOEko ordezkariak Gernikako arbola sailduaren azpian elkartzen direnean berriro ere, ETaren zerga iraultzailea zein kaltegarri den esanen digute. Baso erdi bat baietz!!

LANGILEAK GARAILE.. Irabazi dute. "Vda. de Eizagirre" Zarauzko lantegiko langileak garaile izan dira. 12 emakumeak berriro onhartuak izan dira. Berak eta beren eskakizun guztiak. 4.000 pezeta igoko dizkiete soldatak. Igandean, nagusiek eta langileen ordezkariak hitzegi zuten. Elkarriketa honen ondorioz, astelehenean hasi ziren lan egiten.

HERRI EMAKUMEAK HASERRE. Bai, Elgoibarko Herri Emakumeak haserre agertzen zaizkigu aldi honetan. Bere agiria irakurriz ez da guttiagorik ere. "Emakumea etxean hobeto dago" pentsatzen duten asko daudela dirudi. Eta, pertsona hauen artean, langileak buru direla adierazten dute. Krisia dela eta, entepresatik gaizkiene kontsideratuak botatzea erabaki dute: emakumeak. Beti gizona baino guttiago klasifikatua izan oi da. Eta gizonak bere lanpostua arriskuan ikusirik, ez dute bat egiten lanik diren emakume hauekin.

"Geldirik dauden emakumeei, ekonomikoki askatzea nahi dutenei, eta eguneroko lan aspergarritik irtetzea nahi dutenei, dei bat egiten diegu: honelako edo antzeko elkarteetan batu daitezela gure interesak, denok baturik , hobeto defenda ditzagun" adirazten dute, Zubaleko langileekin eta langabeziaren aurka egiten diren ekintza guztiekin ere bat eginez.

18 KALERATU GEHIAGO. "Argarate S.A." Soraluzeko lantegi bat da. 42 langile ditu. Horietatik, 18 kaleratu nahi dituzte. Aitzakia: "Dirurik eza". Delegazioari erantzuteko 15 egun dituzte langileak . Haiek aurrez, entepresaren balantzea ikusi nahi dute.

Gainera, langileak Iraila osoa eta Urriko diruaurreak kobratu gabe daude. Legeari heldu diote langileak eta, hil honen 17an dirurik ez badute hartzen, "Delegación de Trabajo"ra, honek entepresari zigorra jar diezaión, jotzeko prest agertzen dira.

MARGOLAKOAK KALERA BIDEAN. "Margola"ko langileak zeharo kezkatuak daude. Gauzak berdin jarraitzen dute. Inongo aurrerabiderik ez dute izan. Eta, nagusiek, aspertzen ari dira. Lehen bait lehen gauzak ez badira konpontzen —beraiei komeni zaien arauera, noski— langileak kaleratuak izango direla amenazatu dute.

MONCLOACOEN AURKA. Alderdi "maioritario"ak eta Suarez paktoa egiten zeuden bitartean, Espainol Estatuan eta Euskadin, milaka eta milaka langile kaleratu dira.

Sevillan, 30.000 pertsona langabezia eta garestitzearen aurka; Granadan 15.000; Palma de Mallorcan 6.000, Logroñon , Bizkaian, etab... Manifestazio hauetara deitu dutenak, lantoki asanbladak eta UGT, SU, USO, CSUT,CNT eta tarteka CCOO sindikatoak izan dira Estatuan. Euskadin berriz, lehenago aipatuak eta LAB, ELA- STV, e.a.

Arrazoiak ikusi ditugu eta Moncloako paktoa zertan datzan ere bai. Konponbidea aski zaila izango da. Beti bezala galtzaileak langileak izango baitira eta hauk erakutsi duten bezela, horretarako ez daude prest. Camachok zioenez, ahaztu beharrean gaude "otoño caliente" delakoa, baina zer soluziobide ematen dituzte horretarako ? Langabezia, gosea, errepresioa, etab...

lanarenak langileria eta moncloa-ko hitzermena

GOIO LARRAZABAL

E kintzan, bakoitzaren jokaeran, aspaldidanik ematen ari zen zerbait itxuratu dute. Era honetan, azken asteetan, ekonomi eta politiko gaiaz Gobernu eta Alderdi Politiko nagusien artean ematen etorri diren negoziaketen ondorioz, hitzarmenak sinatzea iritsi dira. Egun, Euskadi eta bere langileriarentzat, bi gaiak zein baino zein garrantzitsuagoak dira. Halere, politiko arazoak guttiexi gabe, behar bada langileei zuzenki eta gogorrenik ukitzen dienek une honetan ekonomi arazoaren ondorioak direnez atal honi lotuko gaitzaizkiogu. Dena den, bi gai hauek ez daudela zatitzerik uste dugu.

Esan bezala, akordio hauk —maila handi batetan— aspaldidanik oosizio bezala aurkeztzen ziren zenbait alderdik ekintzan zeramazkin eta beraien estrategian proposatzen ari ziren bideak Gobernuarekin elkartasunean sinatzea suposatzen zuten. Baita ere berean inongo aldakuntzarik nabaritzen ez denez gero, Gobernuaren erabakia ari zen eta jadanik harturiko neurri ekonomikoen jarraipen soila da Alde batetik eta bestetik, krisi ekonomikoari denon artean erantzun behar geniola; bere ondorioak kapitalaren ordezkari eta langileon artean berdinen zatitu behar genituela, etabar behin eta berriro esaten ari zitzaigun arteko fruitua dugu hitzarmen hau.

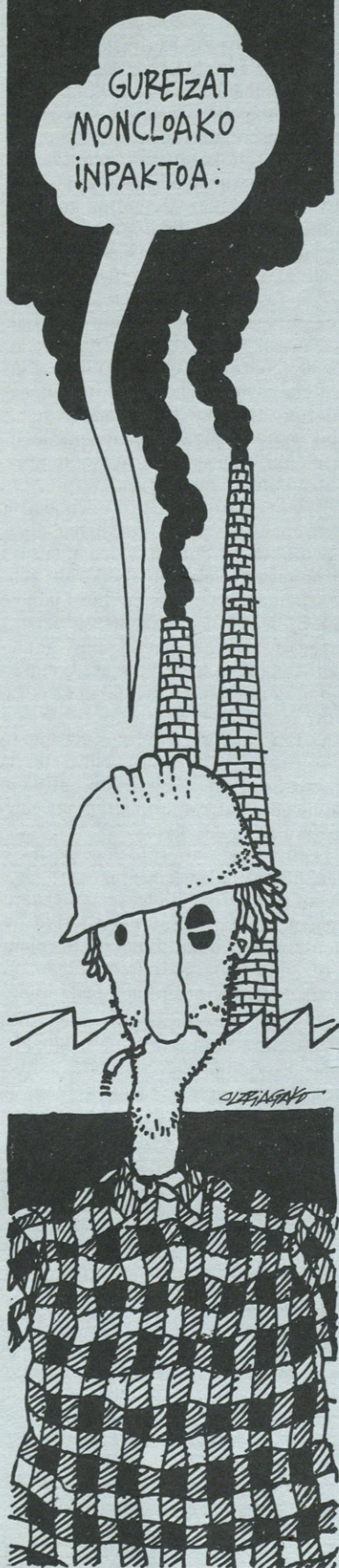
Bakarrik, eta hau nahiko azaleko zerbait da, Gobernuak ezarri nahi zuen soldaten izozte oso hori pixka bat aldatua gertatu da. Honela, datorren urtean, 1.978ean, soldaten igotzea ehuneko 20 izan dadila erabaki dute. Baina nahiz eta heuren usteetan, datorren urtean inflazioa ehuneko 20 izango dela esan, hau horrela gertatuko balitz ere gure soldatek bizi kosstoarekin berdindurik geratuko lirakenik ez luke berez suposatuko. Eta hau horrela da zeren, aurtengo urtean bizi kostoa ehuneko 30 tik gora igotzean, honen zati handi bat ez da sartzen datorren urteko soldata igotzearen barrenean.

Bestalde, lehenago despidorako nahiko erraztasun ez nonbait eta, orain berriro plantilen multzoa ehuneko 5 jesteko eskubidea ematen zaie enpresariei. Honek, joan zen Martxoan suspendituriko 35. artikulua zutik eta aplikatzen ari den garaian, orain hain handia den langabezia ere ikaragarri igotzea egingo duela zalantzarik ez dago. Hontaz, Moncloa-n bildurik egon

diren indarrak jakitun dira, baina dirudienez, ez die asko kezkatzen. Bakarrik, langabezi denborarako segurua zerbait hobetzeko neurriren bat aipatzen dute. Eta, lehenago aldiz lana aurkitu gabeak zer, aurtengo ikasketak bukatu eta lanik izango ez dutenak zer? Horrela jarraiki, zenbait ikasketak diotenez urte honen bukaeran, Euskadik, Hego aldeak, 100 bat mila langabe izan dezake. Hala ere, ez da inondik zuzentzeko neurri konkreturik ikusten. Ez eta ere, lanpostuak sortzeko zuzenduak egongo liratekeen inbertsioak erraztu zezakeen neurririk. Argi dago, orain ere, arazoei ez die tala langileen interesen arauera bere zainetik heltzen.

Hori dela eta, estabilizatze plan-gintza kapitalari onuragarri bakarrik izango zaion bidean egina dago. Berau, langile erakunde batzuek ere onartu dute, langileentzat guztiz kaltegarri izan daitekeen pakto sozialerako asmo garbi bat dela ere argi dago. Erakunde horien eraginpean gauden sektoreek bide hori onartzeko arriskuan jartzen dgaitu eta horrela gauden sektoreek bide hori onartzeko arriskuan hartzen gaitu eta horrela gertatuz gero pakto hori egi bihurtzera era iritsi daiteke. Hau da une honetan langileok burrukatu behar dugun posibilitate bat.

Langile klasearen ikuspegitik, ez dugu uste Moncloa-ko akordioak direnik langileei gehien interesatzen zaie-nak. Gure eritziz krisiaren irteera beste bide batetatik joan behar luke. Egia da krisia gogorra dela... baina egia handiagoa oraindik, guzti horren ondorioak gehien jasaiten ari garenak langileok gara. Akordioetan inflazioa ekilibratzea dute helburu nagusia nonbait. Baina horretarako neurri estrukturalak alde batera utziz ohizko bitartekoetara jo dute. Hemen dago hutsunea, behingoz multinazionalengan neurriak hartu behar lirateke, kontrola ezarri. Haku baitira, prezio eta merkatuko gainerako gora beherak nahi eran erabiltzen dituztenak. Bestalde ez eta ere, ezin da utzi alde batera, langabeziaren arazoa; honetarako lanpostu berriak sortzea zuzenduak dauden kreditoko eskaini eta baita egun eooera txarrean dauden dauden erdi maila eta lantoki ttipiei laguntza eman behar litzaieke. Hau da, pakto sozialaren bidea alde batetara utzirik, langile guztion mobilizapenak direla bide, burruka bidea hautaturik, une honetako beharrei erantzuteko era.

beren "demokrazia" ren aldeko lege bat

Azken egunetan, aldizkarietan, Gobernua ezarri nahi duen lege baten aurreproiektua agertu zaigu. Lege honi "Ley de Defensa de la Democracia" deritzaio. Izen polita du eta aldizkari izenburuetan irakurri eta gero zenbait jende esango zuen: "horixe, horixe da guk behar duguna; demokrazia zaindu eta hedatuko duen legea eta praktika."

Bainan, gure ustetan, lege horrek eta demokraziak elkarrekin ezer gutxi ikusi behar dute.

Azter dezagun, lege aurreproiektu hau:

—Gobernuak, Suarezek, UCD-koek egin edo gertutu dute lege hau Gortetan onhar dezaten. Oposizioako talde parlamentari batzuk alde, besteak aurka agertu dira; eta beste batzuk isilik diraute. Hortaz lege proiektu hau gobernuak, oligarkiak, proposatu duela esan dezakegu, gobernu honek sarri eta hamaika bider demokrata ez dela aurkeztu du.

Lege honen helburu nagusia hau da: Delako "terrorismo" edo burruka harmatua erabiltzen duten talde eta ingurukoak erreprimitzeko neurri gogor batzu. Nahiz eta "demokraziaren aldeko" izeneko legea izan, anti-terrorismo lege berri bat da. Edo ez hain berria; zeren proiektu honek demokraziaren kaltez, Arias Navarro eta frankismo garaiko legeak, superatzen ditu.

Oraingo etapari "transizioa" deritzaio. Faxismotik demokrazi-burjeserako iragabena. Eta gobernu honen eragina, teoriak eta haiek diotenez, zera da: frankismo garaiko neurri antidemokratiko eta errepresibo guztiak desagitea. Horrelako promesa, agindu eta konpromisoak hartu zituen Suarezek hauteskundeetan; eta irabazi egin zuen. Bainan, orain, frankismoaren aztarnak eta

ondorioak kentzen hasi baino lehen, heste frankista lege bat ezarri nahi digu.

Proiektu hau "terrorismo" delakoa erabiltzen duten guztien arukakoa da. Beno, guzti-guztien aurkakoa ez. Zeren eta Uniforme dutenek beren bola eta potez nahiz eta herria beldurtu era berean jarrai dezakete; estatuaren bedekantzia santua dutelako. Herriak, hala ere, delako "terrorismo" horretan badaki bereizten: batzuk eskubi muturrekoak direla eta besteak ezker-muturrekoak; eta batzuen eta bestearen ekinak berdinak ez direla ere. Esate baterako: egia eta Herriaren alde ari den Punto y Horaren lokalak lehertzea ala herri eta hauz interesen aurkako gasolinera bat lehertzea ez dela berdina badaki jendeak. Bainan gobernuak, biak bereizten ditu teoriz; eta gero praktikaz, orain arte ikusi dugun bezala, ezker muturrekoen aurka askoz gehiago saiaturiko da faxisten aurka baino. Gainera, jakinez, hemen, Euskadin, ezker muturrekoak abertzaleak direla ere.

Lege honek ekarriko diguna zera izango da: poliziaren berrestrukturatze bat; goardizibil eta grisek jarraituko duten kaleak eta ordena saildua zaintzen. Gainontzeko arazo politikoen arduratzeko "Policia Nacional" deituriko indar polizial bat gertutuko dute. Indar polizial honek "terroristen" aurka neurriak erabil ditzake:

a) Pertsonak detentatzeko ahalmen eta erraztasun osoa, terrorista susmoa norbaiti emango balie, detentatzeko ahalmena edukiko lukete (noski, susmoa ere subjektiboa izan daiteke).

b) Detentatutako gero bi joera gerta daitzek. Presoa jendezarengana eramane, bata

polizi-etxean gelditzea inbestigazioaldian bestea. Lehenengo joera demokragia dela dirudi. Legeak bigarren joera onhartzen du. Beraz, detentatua, polizipean izango da denbora guztian.

d) Nahiz eta polizitegian izan ere, era desberdin batzu badira; e. bat: bakarrik egon edo abokatuarekin; egun mugatu batzu bakarrik egin komisarian edo mugagabeko egunak igaro. Kontrola, (hau da: egun mugatu batzu iragaita eta bere abokatuaren laguntza gainera) demokratikoagoa gertatzen zaigu. Lege honek dioenez, detentatua abokatu gabe eta behar den denbora guztia edukiko dute poliziek. (Ariasen garaian 10 eguneko epea edo muga zegoen) Praktikan, estado de excepción bezela.

e) Etxeen miazteak ere poliziak egin ditzakete. "Terroristen" etxeak edo hauekin zer ikusi duten edo edukiko dutela susmo baldin badute noiznahi miazteko dituzte. Noski, neurri hau guztiak egiteko jendezaren baimena lortu beharko da. Eta orain arte ondo erreztu lortu izan dira baimen horiek.

f) Orain arte zentsura ikaragarria jasan izan dugu. Orain aurkeztu duguten "demokrazi" honekin, hau (zentsura hau) bukatuko dela pentsatuko du zenbaitek. Jendeak "terroristen" berri jakin ez dezaten proiektu honek zentsura berriro ezartzen du. "Materia reservada" antzeko bat izango da. Kuartelilo eta komisaldegietan zer gertatzen den jakin ez dezagun ote?

g) Eta azkenik, telefono eta idaztuen kontrola onhartuta gelditzen da proiektu honetan. Seguritate bat ukan dezaten gure korrespondentzia eta telefonoa kontrola dezakete.

Hau da, laburki, lege-proiektu honen helburua; guzak aldatu ez ezik errepemitu baizik. Biolentzia, herriarena, alegia, kausa batzuren ondorioa da. Biolentziarekin bukatu nahi balitz, kausak zuzendu beharko liriteke, eta ez ondorioak bakarrik erreprimi. Lege honek kausak lehen bezain sendo uzten ditu (poliziak dirau, monopolioak, langilearen aurkako neurriak, euskadi t. abarren aurkako joerak); eta aldagata sakon baten alde agertu direnen aurka errepresio "demokratikoa" ezarriko lukete.

Berriz ere, justizia baino lehen seguritate bila dabilta; oligarkiaren seguritatea, sistimaren seguritatea, beraien seguritatea: herri eta benetako demokraten kaltetan.

Demokraziaren izenean demokrata eskubideak ezin dira bazter.

Berriro, bere "demokrazia" pote eta bolez datorrigu, kolpeka, gure esku-bideak zanpatuz, demokrazia zapalduz. Eta gure arazoak ez dituzte konponduko: honela legeei aurka gogor eginez bukatu geure praktika demokrata eta herrikoiaz konpondu beharko ditugu.

Beraien demokraziari, ez. Gure Herri langileriaren demokraziari BAI.

FALTA ZENA

H.A.S.I.—REN AURREPROIEKTOA

Gutienezko oinharriak

Euskal Prozesu Konstituzioegilearen irikiguneak honelako baldintzak nahita nahi ez eutsi beharko ditu. a) Euskal soberania Nazionalaren ezagutza; honekin lotua dagoenez gero, bere etorkizuna erabaki eta bere burua eratu. b) Euskal Herriko lurraldetasunak, ezinbestez, Araba, Gipuzkoa, Bizkaia ta Nafarroa sartu beharko ditu; puntu hau negoziagaitz eta utzi ezinezkoa denez gero. Ipar Euskadiko lurraldeak aipamen berezi batez Euskal nazional komunitatearen zati osoki bezala hartu beharko ditu. d) Konstituzioegile aldian sortutako erakundeak, benetako hauteskunde demokratikoetatik aukeratutako pertsonen osatuko dituzte. e) Herriari bere parte hartzea garantizatu zaio; modu zabal batetan, eta autonomi estatutua egiten den bitartean.

E.A.J. eta P.S.O.E.ren bien bitarteko erregimenari kritika

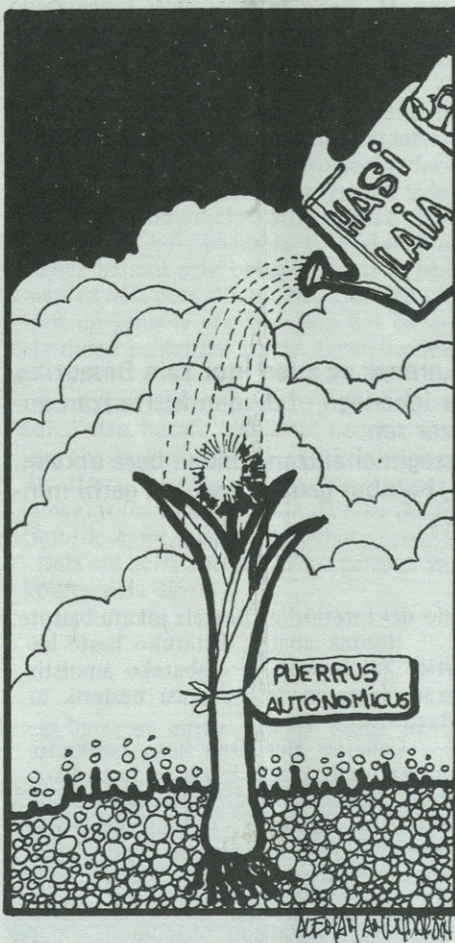
H.A.S.I.—k, goiko alderdiek aurkeztu ditugun bien bitarteko erregimena eragozten du zeren:

- 1—Joan diren hauteskundeek aldaketa demokratiko handi bat ekarri dutela uste dute; gure iritziz, faltsua den gauza bat da.
- 2) Erregimen horretan eraikitzen duten egiturazionala Udaletxeak txokoratu aipatu ditugun hauteskundeetan oinarriturik dago. Historian zehar, Euskal Herrian Udaletxeek jatorrizko politika egin dute eta orain ahazten zaiatzea. Euskal Herriari arriskugarria dakioko.

Hego Euskadi eskualdeka zatitzeko, —Nafarroaren autobazterte bidez eta Arabarena zergatik ez— arrisku handia da. Bide irekia dagoela esan genezake.

Konstituzioegile Aldiaren Proiektua

Konstituzioegile aldiak datozen pun-

tuetatik iragan beharko duela, uste dugu guk:

1go etapa. Udal Hauteskundeak egin arte.

Udal hauteskundeak lehenbaitlehen egin behar direla uste dugu. Demokratiko giro batetan eta alderdi politiko guztien legeztapenez. Udal hauteskundeak gertatzen ez diren bitartean, eta gure arazorik handienak konpon daitezzen, beharrezko baita, euskal erakunde eta alderdi guztiak elkartzen dituen organismo bat; permanente-tzat ekingo duena eta Madrideko

Gobernuari esan ditugun arazoen konponbideak eskatuko dizkiona.

2garren etapa. Udal Hauteskundeetatik Autonomi Estatutua lortu arte.

Hau da benetako konstituzio egile aldia. Datozen erakundeek huez baliatu beharko dute:

- 1) Euskal Udaletxen Behin Behineko Nazional Batzarrea. Udal Hauteskundeen ondoren, Udal aukeratutakoek Behin Behineko Nazional Batzarrea sortzen dute. Aldi politiko honetan goreneko erakunde politikoa izango da.

Bere eginbehar garrantzitsuenak hauk izango dira:

- a) Herriak onhar dezan Autonomi Estatutua batez ere landu.
- b) Beharrezko eginbehar guztiak, bai Plebiszitua eta bai Erabateko Batzarren hauteskundeak demokrazia giro batetan izan daitezzen, eta bereziki, indar ordenatzaileen kontrolapena, askatasun demokratikoak eta eskubideak garantizatu. Euskadi eta Estatu arteko Hitzeman Ekonomiko bat ezarri, ekonomiko, soziala, heziketako eta eskual ordenapenaren politika kontrolatu; euskara eta euskal kultura babestu eta indartu; eta Euskadiri dagozkion botereak eta ahalmenak aldatuko dituzten talde mixtuak sortu; Madrideko Gobernuarekin eztabaidatzeko.

2) Eskualdeko Udal Batzarra

Eskualde eta herrialde bakoitzeko udalek osatuko dute. Diputatu foralak aukeratuko ditu.

3) Diputazio Foralak

Eskualdeetako Udal Batzarren erakunde eragileak hartu izango da. Diputatu Foralek elkarren artean, Diputazioaren Lehendakaria aukeratuko dute. Lau lehendakariak, Euskal Udal Behin behineko Nazional Batzarra agintzen diena egingo dute: Erakunde Eragilea kolegiatua izango da.

Diputatu Foralek izaterik ez dute izango.

Estatutua martxan jartzerakoan, eta Betiko Nazional Batzarreko egingo diren hauteskundeen ondoren Nazional Batzarrea desegingo da.

GURUTZ JAUREGI

BEHINGOZ ETXEAN

Ostiral eguerdian, hilaren 21ean, Larenak ez zuen inor zain Basauriko gartzelako atean. Izan ere, ordu batzu lehenago etxekoan bisita izan zuen eta laster aterako zutenez ez zien ezer san.

Hurrengo egunean Larenarekin hitzegin ahal izan genuen bere etxean. Telefonoa etengabe ari, baina hala ere, hainbat gauzaz argi eta garbi mintzo da Larena.

— Zer sentitzen da hamaika urteren ondoren, etxera itzulita?

—Nerbioak menperaturik, “aterritzatzen” baina, Herria aurkitu dudana egoera ikusi ondoren borroka merezi izan duela diot. Lehen protagonismoa abangoardia minoritario batek eramaten zuen eta gaur berriz herri guztiak. Euskadiren aldeko borrokan jarraitzeko go-go biziz sentitzen dut.

— Eta zer derizkiozu oraingo “amnistia” hortaz?

—Bi egun hauetan askotan galdetu didate hontaz eta horietan erantzun dudana bezalaxe erantzungo dizut. Ez da amnistia orokorra. Eskubide publikoen edo Estatuko Herrien autonomiaren alde borrokatu diren militanteak amnistiatuak izango direla. Juezek hitzez-hitzez ihardun dezakete hau; eta euskal militanteek ez direla autonomiaren alde —hau beraiek ulertzen duten bezala— borrokatu esan dezakete; militante independentizale direla, erakunde eta alderdi independentizaleetakoak. Juezi autonomia eta independentziaeren artean banaketa egiteko posibilitatea ematen die.

Egia esan, hau ez da oso arraro. Erakunde abertzaleak, euskaldunak, independentzia eskatzen dutelako, ez legezkatzean. Gogor berak eta “Ministe-

rio del Interior”ek horrela jokatu baitute.

Hontaz aparte, Estatuko beste herriarentzat hau ez da erabateko amnistia izan; legearen testoa ikusi besterik ez dago.

Canarias Herriaren kasu konkretotan, katigu bat izan dela uste dugu. Basauriko beste arazo batzu ere; laboral amnistia, adibidez; testoa hori ezartzen ditzkion mugez aparte, kapitalismoa egun dagoen egoera ekonomikoa kontutan izanik, ez zait iduritzen langileek ber-hartzea onhartuko dutenik.

Eta bizi dugun matxismoari jarraituz “emakumearen delito berezi” deitzen dituzten horiek legeak ez ditu jasotzen. Argi denez, preso sozialei ere ez dagokie lege hau. Eta horiek berrogeita gehiago urte hauetan gartzelatan egon ba dira, kondizionamendu sozioekonomiko eta politikoengatik izan da “Amnistia” hauentzat ere izan behar lukeela uste dugu.

Beraz, huau ez da Euskal Herri Langileak nahi zuen amnistia.

— Amnistiaren aldeko Gestorak gogor atakatu dituzte PSOEkoek eta PNVko diritenteren batek. Zer iruditzen zaizu hau?

—Hontaz Basauriko preso politikoei genuen kriterioa, baiezte besterik ez dut

egin. Gure eritzia, gose grebakoan egin genuen idatzi batetan—Gestorek banatu zuten agirian— argi eta garbi azaldu geneun. Mugica eta Arzallusen atakeei erantzunez, alegia.

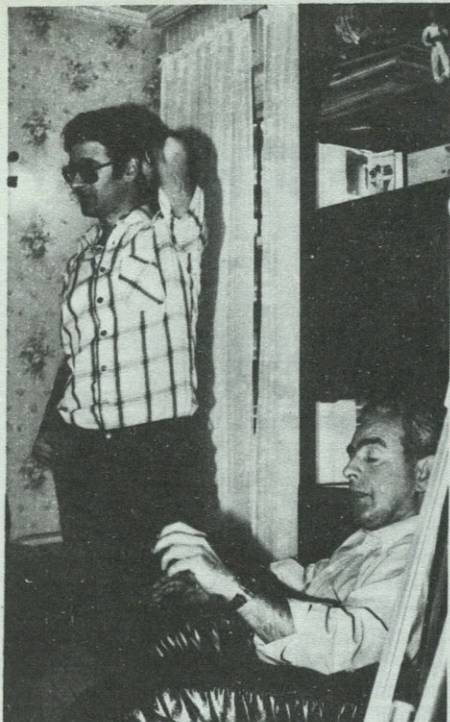
Gestoren eginkizuanak garrantzi izugarria izan duela uste dugu. Euskadiren askatasunerako borrokan Euskal Herri Langileak bere protagonismoa irabazi duenaren frogetako bat da.

Pertsonaia batzuek —PSOEkoen batek— egin dizkien atakeak ezin daitezke bereizi alderdi horrek —PSOEek ekaineko hauteskunde geroztik eraman duen lineatik.

Hauteskundeak aurretik PSOEek zera esaten zuen alderdiak askatasunez eta obetibitatez aritzeko hauteskundeetan ez zirela ematen kondizio deratikoak; ondoren, irabazi dutenean, ontzat eta definitibotzat ematen dituzte ekainaren 15eko hauteskundeak emaitzak. Hau ez da herri borroka baztetzeko ahalegin bat besterik; herriak bere protagonismoa orduan aukeratuak gertatu ziren hogeitahogeita hamar gizonengan utz dezan, eta bost urtez ez dezan ezer egin. Herri borroka eta borroka parlamentarioaren artean izugarriko kontraesan sortzen ahalegindu dira indar horiek. Guzti hau salatzen genuen gure agirian.

Esan behar dut ba eta ere, atake horiek egin dituzten gizonei oso gutxi axola zitzaizkiela presoak eta herbesteak, herri borroka gera eratzeko balio zizkien neurrian, bakar bakarrik.

Egun hauetan harrotu den herbeste-ratuen arazoari buruz, berriz, ezin daitezkeela denak etorri esan behar dut. asko borroka harmatuan ardura gehiago

Dionisio Larenak lortu du semea etxean ikustea.

edo gutxiagoko puestoak dituztenak baitira. Euskal Herria berriro ere mobilizatu beharko du hauen alde. Frantses Gobernuak horien egotzia agertuko baitu. Eta Europako gainontzeko Gobernuak ere Espainiako Estatuan demokrazia jartzen ari direla sinistatzen dutenean, ez diete utziko beste estatuetan ere bizitzten.

—Zer derizkiozu azken mobilizazioez,

Herri Eguna, Bilbo, Donostia, Gasteiz, Donostiako irailaren 8ko manifestapena—eta honen ondoren ezker abertzalearen aurka egin zuten kanpainaz?

— Lehen mobilizapenak —jende guztiak aitortu behar izan zuen haien arrakasta— nereratzat ezker abertzalearen mobilizatzeko ahalmena eta Euskal Herri Langileriaren indarraerakutsi zuten. Bestalde, postura unitarioa lortzea, herriari bere espresioa ez mugatzearen ondorio izan zen. Denok garbi ikusi behar dugu mobilizazio hauk, masiboki esan ziren kontsignen inguruan— independentziare eta aldeko kontsignak eta “ETA herria zurekin” bezalakoak— egin zirela. Irailaren 8an Donostian gertatu zenaren alderantziz. Indar batzuek —ekaineko hauteskundeetan irabazle irten zirenak lekuko— iskanbila haik ezker abertzaleak aurretik prestatuturiko probokazioarengatik gertatu zirela zioten: nik erabat bestaldera izan zela pentsatzen dut.

Lehenengoz, indar horiek ezin zeza-kean onar herria halako indarrez mobilizatzeko independentziaren eta antzeko eskapenen alde. ETAr bere solidaritatea eta babesa eskainiz gainera. Maniobrak prestatu zituztenak haik izan zirela uste

du; eta hau beraien organoen eta komunikabideen bitartez ezker abertzalearen aurka egin zuten kanpainarekin frogatzen da.

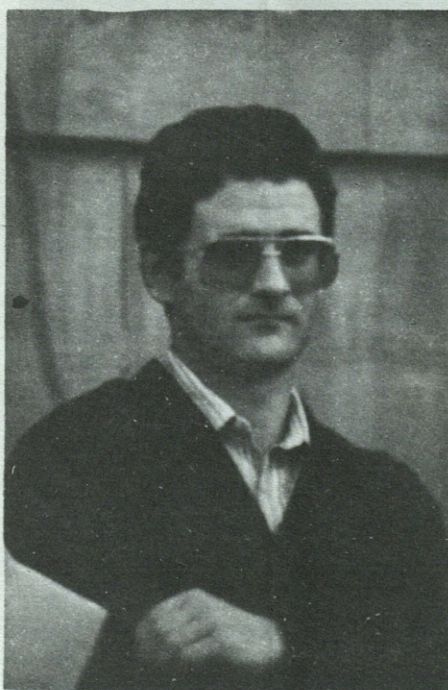
Ezkerrean huts bat izan zen: ez zitzaiela behar bezalako indarrez erantzun. Ezker abertzaleko pertsona eta erakundeak erasoak ez zirela Bandres, Ortzi edo Castellsen aurka edo talde batzuren aurkakoak izan ezker abertzale guztia baztertu nahi zutela bai- zik ez ohartzea. Euskadi guztiaren aurrean irresponsable eta probokatzaila bezala azaldu ziren.

—Zu ekaineko hauteskundeetan parte hartzearen alde agertu zinen. Merezki izan zuela uste al duzu? Irabazleek herriak eskatzen diena betetzen dutela uste al duzu?

— Beno, lehendabizi esan behar dut ni ez nintzela publikoki hauteskundeetan parte hartzearen alde agertu; partikular-ki ezker abertzalea hor azaltzearen alde nengoen. Alderdiak Parlamentora iristeko bide bat bazutela uste dut eta horiez baliatu egin behar zela; eta ez hemen ez dela ezer aldatu, frankismoan jarraitzen genuela eta diktatura bat dagoela dioen postauran itxiaz. Orain berdin pentsaten dut Ezker abertzaleak eta ezker iraultzaile guztiak parlamentua behar den bezala erabili ez badute, ezker abertzaleak irabazi ez zuelako izan da. Herri borrokaren eta borroka parlamentarioaren artean ezin daiteke diktatorik egin; biak dira beharrezkoak;

Hala ere herri borroka askoz garrantzikoagoa dela diot.

Larena Durangon, estrainamendua “hautsi” herria.

“... Euskadiren aldeko borrokan jarraitzeko gogo bizia sentitzen dut...”

Azken hauteskundeetan irabazle irten diren parlamentarioek, nere ustez, ez dute herriaren nahirik betetzen. Izan ere, hauteskunde horietan zerbait garbi geratu bada, zera da; Euskadiren interesei erantzungo dien autonomi estatutua lortu behar dela. Baina, alderdi maiortarioek ekaineko ondorioak erabateko- tzat jotzen badituzte, eta egiten ari direna herriaren ezkutuan egiten badute, ez daukat beste erremediorik, parlamentarioek herriak eskatu ziena ez direla bete- tzen ari, pentsatzea besterik.

Herriak Euskadirentzat autonomia iristea ezinbestezkoa dela pentsatuko balu estatutua nolako izan behar duen herriak berak erabaki beharko lukeela uste dudalako da.

Aurrerantz dituen proiektuez Lare- nak jarraitzen du poliki baina etengabe

Deretxo bukatu, euskara irakatsi, aderdiak eta asanblada mugimendua eza- gutu eta hor lan egin...

... Inkontrolatuen mehatxuengatik ez dela geldirik geratuko...●

KATEAK ETA KATE MARKAK

XABIER AMURIZA

12 urtekin, apezgai, zela, Butroi-ko gazteluaren hormatik gorantz.

—Emango al diguzu laburki zure biziaren berri?

—Nire biziak ez dauka kondatu handirik. 41.eko maiatzak 3an, Santa Gurutze egunean, Bizkargiko erromerian ijitoei ehostu eta hausposoinu baten barruan ekarri ninduten Etxanoko Torrebura. Bost urte betetzean eta Bizkargira lehengoz joan nintzenean ez nion ijito zulo hari guti begiratu. Hamaika urterarte nire bizia eskolara joan, han formal formal egon, eta behiak zaindu mendian zen. Gure etxe inguruan ez zen mutiko lagunik, baina banuen lagun handi bat, nire mutikotako lagunik handiena, txakurra. Biok joaten ginen behizain basorik baso. Udako egun beroetan gauez ibiltzen ginen. Oinez ikasi nuenetik, gaua sukaldea bezain etxekoa zitzaidan. Horrek ez du esan nahi baliente naizenik. Piztirik kobardeenak gauez ibiltzen dira.

Hamaika urtekin apaiz joan nintzen edo eraman ninduten. Hortik hogeita lau urterartekoa, batez ere hamazortziren bat urterarte, kondatzeko baino ahazteko gogo gehiago dut. Hogeita lau urtekin apaiz egin nintzen eta GIZABURU izeneko herritxora destinatu. Hurrengo urtean AMOROTO ere—herri handiagoa hau— nere ardurapean nuen. Herri hauekiko geratu zaidan sentimendua nire bizitzako zerik handienetarikoa da. Baita ingurua ere, batez ere Allusti, Munitibar, Mendexa, Lekeitio, Markina aldea eta Ondarru. Hiru urte t'erdian ez ginen geldi egon. Gizon batek esan zuen: "Gaurko apaizak oilo kolokak balira, ez litzateke txita askorik jaioko". Gizaburuko mutiko batek behin esan zidan: "Zu beti norabait joaten ari zara". Aurreko hamairu urteak tristek izan bazitzaizkit ere nik ez dut apaiz izanaren damurik. Apaiz denbora hura baino bizitzaldi beteagorik harrapatzea kostatuko zait. Hiru urtera hilabeteko gartzela. Abisua zen hura. Handik hil batzuetara. Zamoran geunden bizkarrak ederki kargaturik. Kontuak kontu, hogeitau urte egin ditut barruan, amaren sabelekoak kontatu gabe. 75eko abuztuan sei urte t'erdiren ondoren libre utzi ninduten, eta hemen nabil oraindik kate markak borratu ezinik. Baina hamar kate marka hobeak dira katea bera baino.

— Hirurogeiko hamarkadan, ETA mugimendua ari zenean, zu herri ttiki batetako apaiz zinen. Zer suposatzen zuen horrek?

— ETArekin Euskal Herria defentsatik eta agoantzetatik atakaera pasatu zen. Ez zen komando batzuren kontua bakarrik. Euskal Herri osoa ari zen mugitzen. Mugimendu hura herriratzen eta herri-tartzen lan dezentea egin genuela uste dut.

— Apaiz gazteen mugimendu bat bildu zineten. Nola heldu zineten konpromiso sozio-politiko horretara?

— Batzu Apaiztegitik, Seminariotik ere nahikoa entrenaturik irten ginen. Han ere, inguruko gizarte zapal dutako estruktura bertikal guztiak zeuden eta batzu okerragoak. Gero kanpoan begiak irekitzen nahikoa zen gauzak ikusteko. Eta zintzotasun apur bat, jakina. Eta Ebangelioa bera. Ebangelioa interpreta-tzeko ez da karrerarik behar. Ehuneko laurogeita hamarrek ez du exegesisik behar. Hiltzeko jaioa egin behar dela esaten badizute, horrek ez du bueltarik behar. Ebangelioko gauzarik gehienak eta inportanteenak horrelakoxeak dira. Hainbeste liburu eta zientzia argi daudenak iluntzeko.

— Zergatik eta nola espetxeratu zintuzten?

— Bost apaizek gose greba bat hasi gnuen Bilboko Obispaduan, 69ko maiatzean, orduko biolentzi giroa, Euskal Herriaren hilketa, langileen larruketa eta Elizaren konplizitatea salatuz. Detenitu gintuztenean katakumeak baino mantso-ago genden. Hala ere “Rebelión Militar” sartu ziguten. Orduan ez zegoen lapikoa muturra hurreratzeko.

— Zamorako espetxea nahiko berezia zen konkordatzukoa gartzela.

— Nahikoa ez, oso baizik. Konkordatzukoa zenez, gure pribilegioak hauk ziren: gartzelaldi guztia zulo berean egin behar; beste presorik ikusi ere ez, ez politikorik ez sozialik. Lau urtetan dozena erdi lagun bakarrik ez inor sartu ez inor atera gabe. Kondena laburrekoentzat eta ez hain laburrekoentzat Madrilen egin zuten beste konkordatzuko gartzela bat gu inkomunikatzeko haik ez kontaminatzeko eta denok izorratzeko. Hain gartzela berezia izanik, urte erdian —beharren zenean— eguzkirik ikusi ere ez genuen ikusten.

— Espetxean literatur kreazioan saiatu zinen. Baina lehenagotik ere saiaturik zinen, batez ere bertsolaritza.

— Lehenago ere saiatu nintzen, baina gauza handirik egin gabe. Seminarioan euskaraz dezente ikastea nahikoa izan nuen eta ez guti pertsegiturik urte batzutan. Apaiz denbora alde batetik laburra izan zen; jai eta ingandeak nituen ofizioz lotuenak eta bertsoarako ere horiek izan aurrenak bestetik. Zerbait kantatu nuen, Bizkaian batez ere. Abel

Muniategi nuen batez ere laguntzat orduan.

— Espetxetik hain popularrak egin ziren Zamorako bertso berriak ateratzen zenuen. Nola?

— Nola? Espetxetik ateratzeko modu bakar bat dago. Ahal den moduan eta susto galantak pasaturik.

— “HIL ALA BIZI” nobela ere espetxean egin zenuen. Bertsolaritza nobela-gintzara pasatzeko Huxley-ren BAI MUNDU BERRIAREN itzulpenak edo zerik motibatu zintuen, genero aski desberdinak baitira?

— Literaturan generotik generora alde agiria balego ere, sakonean kidesunak ez lirateke tikiagoak. Itzulpenak euskara aldetik atera eta gero beste hiru itzulpen luze — bi zailak batez ere — egin ditut. Laster argitaratuko dira. Euskaraz ikasi nahi duenak lan originalak nahitaezkoak ditu. Baina gure hizkuntzaren egoe-

ran itzulpenak, dezente samarrak bali- ra, euskararen termometro apartak izan- go lirateke. Han agertzen dira euskara- ren hutsak eta besteak eta itzultzaileak nola gaingitzen dituen eragozpenak ikusten, uste baino gehiago direnak nos- ki. Euskara gaurkotua eta edozertarakoa euskal senik galdu gabe lortzea, horra eginkizun nagusia eta latza. Horretan ni- re itzulpenak zerbait aportatzen dutela uste dut.

— Beste lanik egin al zenuen?

— Euskal Atzizkien estudio luze bat egin nuen, baina Euskal Aurizkiena ere. Hau argitaratu zen. Atzizkiena oraindik argita- ratzeko dago. Laster argitaratuko dudala uste dut oso arlo garrantzizkoa, euskara- ren funtsezkoa baita.

— Zer diozu HIL ALA BIZIri buruz?

— Zer esango dut, bada. Nobela hau oso guti zabaldu da, oso isilpean jaio eta ba- natu izan baitzen. Norbaitek nobela hau

politika dela idatzi du. Egilearen eritzia jakiteak interesik balu, nobela hori ez li- tzateke politikoa. Gertatzen dena zera da: baduela panfletari gisakoa zati bat, pegote bezala ezarria. Aitortzen dut eta lotsa naiz. Idaztean ere dudak izan ni- tuen eta azkenan sartu egin nuen. Astake- ria biribila. Literatura egitean literatura egin behar da eta literaturan iraultza egi- teko modurik onena literatura egitea da, ez literatura atxakiz odolkiak sartzea. HIL ALA BIZI-ren bigarren edizio- rik inoiz egingo balitz zati batzu atasipe- ra joango lirateke. Horrez gainera in- prenta hutsak ere asko eta handiak dau- de, eta normalak bestalde; HIL ALA BI- ZI ahal zen moduan eta oso modu larri- an eta arriskutsuan atera baitzen, Euskal tzaiandiarri Juzgadutik erdaratzeko agintze- raino.

— Ez al da zaila nobela bat gartzelan idaztea, adierazi nahi den errealitate- tik aparte eta irakurlego posible- tik urrut- i egonik?

— Begira, Nik ez dakit besteek nola idaz- ten duten. Sarri entzuten da idazte- no kondizioak behar direla, denbora, in- gura, kontzentrazioa, trantzean sartzea, errealitatearekin harreman hurbila, etab. etab.

Nire gorabehera guztia humorea da, hortxe hasten eta bukatzen naiz.

— Zer esan nahi duzu horrekin?

— Ulertzen dutenentzat argi dago hori eta ez dutenentzat ez dut esplikatz- en hasteko gogorik.

— MENDITIK MUDURA liburu berria ere hor dabil. Nola definituko zenuke?

— Zati bat espetxean egin da. Gehiena kanpoan. Bi parte ditu. Bigarrenak bert- soz jarriak dira. Generoaren barruan zerbait badirela uste dut. Lehenengo za- tia ez dakit nola definitu eta axola ere ez zait. Definitzaile ofioziorik ez zait ba- tere gustatzen eta gutiago neure burua tartean dela.

— Plazarik plaza diharduzun bertsolaria- re bazarenez, ez al duzu somatzen bert- solaritza galtzen ari dela edo, behintzat bere herri sustraia galtzen ari dela? Ia ez dela komunikabiderik ez sorpen esteti- korik, bertso inprobisatuz egiten?

— Galdera luzeegia eta konplikatu- egia egin didazu. Berorrek bakarrik behark- ko luke elkarrizketa osoa. Hiru gauza esango dizkizut. Lehenengoz, “inprobi- sazio” kontu hortaz mintzatu eta idatzi duten gehienak ez dutela idea handirik horretan. Bigarrenkoz gaur bertso- lartzen gako nagusietariko bat gai jar- tzaileak direla. Edonork jartzen zaigu gai jartzaile. Batzuek saio panfletariak eragitzen dizkigute, besteek egundoko esaminak, txapelketan ari bagina bezala, beste batzuek...beno, edozer. Sarritan badakitela uste dutenak okerrak. Hi- rugarrenzoz bertsolaritza hain genero herritarra izanik, zer jende guttik, oso gu- ttik, dakien bertsolaritza eta bertso- larien berri ikusirik gero eta harrituago nago. Entzuten eta irakurtzen denik!

Kasu zahar bat aipatzeko., zenbat tinta alferrik galdu ote da Bilintxen "Domingo Kanpaña" famatua inprobisatua, bat baterakoa zela frogatzeko. Ideiarik ere ez. Bertsolaritza zer den pixka bat badakit, zer ez den nahikoa dakit, zer izango den apenas dakit, baina ezer izango bada neurriak hartu beharko dira.

— Azken hamar urteotan aldakuntza handiak izan dira literaturan nahiz politikan. Zuk ere apaizgoa utzi egin duzu. Zamorako apaizek sotana sermoia eta gurutzea baztertu eta mitina eta igitaia eta mailua hartu dituzuela diote.

— Soka ederrari tiratu diozu orain. Zamorako apaizengatik gauza asko esan da, bai. Nik neurea erantzungo dizut. Apaizgoa utzi dut, sotana utzi dut, baina ni ez nago apaiz izateaz daturik. Besteak beste, Gizaburun eta Amorothon egoteagatik bakarrik merezi zuen apaiz izatea. Apaiz artean orain ere lagun handiak ditut, oso handiak, bat eta bi baino gehiago eta batzu oraindik ere sotanadunak. Nik ez dut apaizgoa gonengatik utzi, zalea banazi ere. Apaiz egiterakoan zaleago nintzen eta apaiz

egin nintzen. Baina eliz gurdi hori, osan harturik, ebangelioaren traizioa deritzat, gurdia eta gurdikoak. Nik badakit gauzak bereizten, pertsonak distingitzen. Baina zerbat bakarrik aipatzeko lan egiteko sasoi eta osasun normalez hilero hain beste mila pezeta zintz eginda etxeratzeari, horrek izen bakarra du, lapurreta, "atraco a mano desarmada" bestea baino okerragoa. Nik ez diot diru horik beste gabe bertan utzi behar direnik. Zer enplegu eman, hori beste kukurruku bat da. Nik diodana lapurreta lapurreta dela eta hori ulertzeko ez da karrerarik behar.

— Politikaz ere gazua asko esaten zen Zamorako apaizengatik. Zuk zer diozu?

— Nik lehenengo diodana hau da: barrukok kanpoan zeuden gauzetaz enteratu ezin ginenean, nola enteratzen ziren kanpokoak, barruan ez zeuden gauzetaz? Talde batzu guretzat dirua emateari ere utzi egin zioten. Eskerrak barruan ez ginela ezertaz enteratzen. Libre irtetea gauza triste gertatu zitzaidan: gartzelaldi luzea eta sosoa euskaraz idazten eta euskal estudioak egiten igaro ondoren,

abertzalea ote nintzen kontuak eman behar. Beharbada honen erru zati bat "LA OTRA EUSKADI" liburuak eduki lezake. Presoena bakarrik irakurri nuen. Goragalea eman zidan eta utzi egin behar izan nuen. Ez dut gauza higuigarriagorik eta iraingarriagorik irakurri. Goi-zeko oilarrari eta arratseko hego haizeari izan ezik. Buruz banekien ez niola inori kasurik egin behar. Buruz banekien baina gizona ez da buru hutsez bizi eta niri min eman nahi didanak erraz emango dit. Askatasuna ez zitzaidan hain gozoa gertatu, baina horrek ez dauka bueltarik. Ezertan huts egitekotan, nahiago dut irekitasunean huts egin hertsikerian baino. Gertatzen dena hau da: askok lana, langileak eta horrelakoak entzutea, errezeloz jartzen zaizkizula eta horiekin ez dago perretxikotara ere joaterik. Azkenez esango dizut gurutzea eta higitia ez direla nire golkoak hain kontrarioak, mitikotatik ikasi bainuen Erramu egunerako gurutzeak igitaiz ebakitzen eta mailuz josten.

— Euskal kultura "Hil ala bizi" "Menditik mundura" jaisten den arauera egingo da, ez dea:

— Oraindik zoritxarrez "Hil ala bizi" kenkatik irten ezinik ari gara. Bietatik bat egin behar dugu, hil ala bizi, eta hori plazu laburrera erabakiko da. Biziko bagara, menditik mundura jaitsi beharra da. Mendia mundua da baina mundurik gehiena ez da mendia. Nik neurek gehienak ez dia menditarrak eta kultura gehienak dabilzan erroten eho behar da.

— Literaturaz gainera zer arte gustatzen zaizu?

— Musika gehien, pintura ia beste hainbete, eskultura asko, arkitektura ia bate ere ez eta, egia esateko, literatura ere ez askorik. Nik ez dakit zergatik idazten dudana ez baitzait irakurtzerik gustatzen, Garai batetan musika hutsez biziko nintzateke orain gutiago, eta kasik hobe ahaztuko balitzait; hori eta beste gauza batzu ere, ase ezinezko grinak senda ezineko minak baitira.

— Zer diozu Euskara Baturia buruz?

— Sokatira hori irabazkita dago, Ez du merezi bueltarik ematerik.

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

babes politikoaren bila

Eta juzgatzen banaute
eztit inporta.
Begira
ni naiz
gizona,...

(G. Aresti)

26 abertzaleei frantses gobernuak babes politikoak ukatu die. Beste asko arrisku berdinean aurkitzen dira. Atzerriaratu ez dituzte beren buruak hartzen, bere herrian baitaude. Inperialismoaren indarrak, beren sinismenari uko egiten, ez die bortxatuko. Euskaldunak dira Hego eta Iparraldean. Beldurra... bai, beldur asko dute.

Iparraldean bizi diren hego euskaldunak ez daude denak kondizio berdinetan. Hainbeatek "errefujiatu paperak" badiu: hauen artean, batzuri, orain bu-

katzen zaie epea, eta beldur dira ez ote dieten berrituko (Aya Zulaikari, kasu bat aipatzeko, ez diote berritu). Epea bukatzen ez zaien artean, Yeu, Porquerolles e.a. tokitara eramateko arriskuan daudela diote. Ez da lehenengo aldia. Eta "Martinicas" hitza ugari entzun ohi da ofizial ingurutan.

Besteak oraindik kondizio txarrotan aurkitzen dira. "Récépissé" bakarrik dutenak eta hau ere ez dutenak. "Récépissé" hori frantses gobernuak ematen dien paperak da izen-abizen eta helbidea bakarrik agertzen duena; hileror berritu behar dute "errefujiatu paperak" lortu arte. Beldur dira presentatzeko, askori ez bait diote berritzen. Eta, azkenik, "azkenak" direnak. Martxoko "amnistia"ren ondoren arrisku bizian daude. Egia esan, denak bizi dira arrisku horretan.

"Amnistia eman digutela eta, demokratikoak diren estatuen artean,

beste harreman tipo batzu aurrera eramanean nahiean dabilta. Fantziak edo bere gobernuak hobeto esanda (Zorionez ez da gauza bera). OFPRA desagertu nahi du. OFPRA, Office Français de Protection de Réfugiés et Apatrides, delakoa da. Espainia demokrata bihurtu da. Estatu honetan ia ez da ezer gertatzen. Pakea denontzat. Zertarako joan behar babes politikoaren bila? Pakea. Hitz berri hori asmatu ondoren dena konpondu da: Nahiz eta funtsez gauzak gehiegi ez aldatu, nahiz eta pertsona berdintsuak agintean jarraitu, nahiz eta Euskal Herriarekiko eta estatu pean dauden herri zapalduerekiko administratibo, judizial, ekonomiko eta militar aparatok berdina jarraitu, nahiz eta indar errepresibo berdina izan, nahiz eta "ezzagunak" mehatxuak egin, nahiz eta...

Bost axola die. Orain "demokratak" gara denok. Eta "demokratiak" defendatu egin behar dira beren artean.

"Amnistiarekin" poztu zirenak.

indulto ala matxinada

Preso sozialak garbi adierazi dute. COPELen agirieta haxe irakur dezakegu: indulto bat ematen digute edo, matxinadarekin aurrera jarraituko dugu. "Amnistiatik" bazterrerazi dituztenek, zer interes jarriko duten preso sozialen aldeko indulto emateko orain, ez da erraza jakitea. Bitartean, poliki poliki, itxaropenaren poderioz, preso sozialak beren ekintzak mozten ari dira.

Basauriko COPELen agiriak dienez, "normalitate" dotoz berriro. Martutenen, nahiz eta zigor geletan egon hainbat preso, badirudi pausarekin aurrera jarraitzekotan dabilzela.

Espainol estatuko espetxeetan zehar daudenak, ez dirudi ain lasai gelditu behar direnik. Egia esan, espetxe bakoitzak bere egoera berezia du ziharmatutako nolako konportamenera hartzen duten, funtzionarioak... hauen denen arauetan datza presoak matxinadan hasia edo ez.

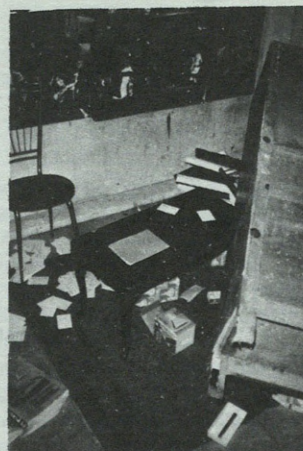
Malagako presoek adierazten dutenez, hango polizi harnadari buruan jarriko balitzaio inongo bisitarik ez luketeela ukan behar, ba... bisitarik gabe geldituko lirake. Pakete guztiak maitzen dizkiete. "Antidisturbios" delakoen espetxe barruan daude, goardiazibilak kanpoan zain egonez. Ondo zaindu-

ak daudela dudarik ez.

Beste aldetik, ihes egiteko ahaleginak egin dituzte hainbat tokitan. Basauritik alde egitea lortu zutenak, detentatuak izan dira. Ospitaletik bidali diote idatzi bat "Deia" egunkariari. Bertan, zergatik hartu zuten erabaki hori eta nola eraman zuten aurrera adierazten dute. Malagako Ospitaletik ere ihesketa bat egiten saiatu dira. Bost preso sozial ahalegindu ziren askatasuna lortzeko. Gaizki irteten zitzairen. "Zaindariak" zerbait arraroa gertatzen zela konturatu ziren. Presoak gaizki aurkitzen zirela bazekiten eta txaloak eta kantuek entzutea, nahiko susmagarria iruditu zitzairen. Zuloa egitean behar zuten burruna soinu tapatzen zutela, konturatu ziren. Presoak berriro harrapatu zituzten. Dirudienez, kanpoaldetik izan zuten laguntza.

Alicanten hiru preso, bere bizia kentzen, saiatu dira. Zainak moztu dituzte. Zorionez ez dute bizia galdu eta Ospitalean aurkitzen dira. "Amnistia"k, Parlamenteak aprobata berri duen "amnistia" horrek, baztertzen ditu. Horregatik, protesta bizi batekin erantzun diote.

Ez; dirudienez ez da batere "politikoa" preso sozialak "amnistia" sartzea. Baina, honek beste problema batzu sortzen ditu. Presoak ez daude isiltzeko asmoz. Ahal duten moduan, bere egoera azaldu nahi digute. Orain, hainbat alditan bezala, promesa bat egin zaie. Beti bezala gertatuko al da?

“EZEZAGUNAK” HEMEN ERE. Esnatu elkarteko bazkideen batzarreak, 1977- 10 Sean bildurik, honako hau adierazi nahi du.

1— Komunikadu honen bitartez, elkarre honetan gertaturikoen berri eman diogu eriztzi publikoari. Joan den Irailaren 24ean “ezezagun” batzu sartu eta lokal guztia hankaz gora bota ziguten, bidaltzen dizkizuegun argazkietan ikusten den bezala.

2— Gertakizun hauen aurrean, izenik gabeko gertakizunon aurrean, eta egiteko genituen eginkizun batzuren geldierazte edo atzeratzea erakarri digutenez, geure haserre eta salaketarik gogorrena adierazi nahi ditugu eta guzti honekin batera horrelakorik ez dadila gehiago gerta opa dugu, benetan, ez hemen ez eta beste inongo elkartetan ere.

Erreterian 1977ko Urriaren 5ean.

EHGAM ERE EZ DA KONFORME. “EHGAMek (Euskal Herriko Gay Askapen Mugimenduak) berriki promulgaturiko Amnistia legearen aurrean, Amnistia motza dela pentsatzen du, eta oso zerikusi txikia duela Euskal Herrian eramandako borrokaekin.

Ondokoak, dira, gure ustez, lege honen mugapen nagusienak:

—Ez du epe osoa abarkatzen, legea bizitzeko hasi arte.

— Errepublikar militanteen Harmadara bersartzerik ez du hartzen, ezta UMDkoena.

— Ez ditu emakumearen delitu bereziak amnistiatzen.

—“Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social” delakogatik expetxeratuentzat ere ez dago amnistiatzerik. Homosexuallak bezala, Amnistia lege huts honetaz bereziki unkituta sentitzen gara.

— Ez du ere preso sozialik amnistiatzen, COPELek zuzentasun osoz eskatzen duenez.

— Polizi pertsekuzioagatik exiliatutako langileek arazoa ere ez du ukitzen, lanera birsartzeko eragozpenen aldetik.

Hau guzti honengatik EHGAMek eriztzi publikoari, herri erakundeei eta alderdi politikoei dei egiten die mobilizazioetan jarrai daitezen, erregimen faszista batetik beste demokratiko batera igarotzeak behar izaten duen egiazko Amnistiaren alde.

EUSKAL HERRIKO GAY ASKAPEN MUGIMENDUA”.

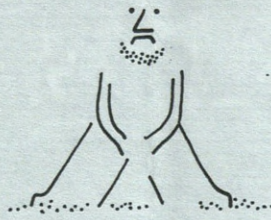
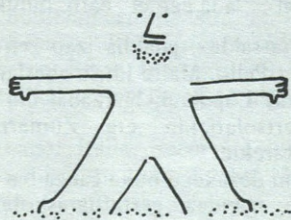
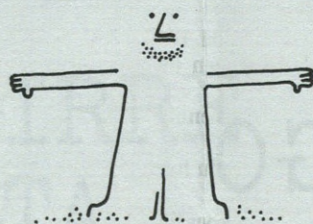
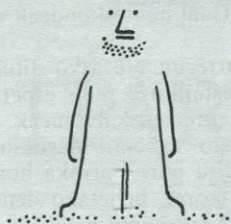
IPARRAREN OMENEZ. Iñaki Iparragirrenen hilketaren hirugarren urtehurrena betetzen dela eta, hilaren 29an. Trintxerpen omenez meza eta manifestazioa egiteko asmoz dabilta, hau idazten ari garen momentuan oraindik ez badago ere ezer erabakirik, meza ospatzeko zailtasunak direla bide. Bestalde Idiazabalen kantaldi bat antolatu dute. Iñaki Iparragirre, idiazabal-darra, 19 urte, Trintxerpen hil zuten 1974eko urriaren 29an.

LAU KILO KAFEGATIK: HERIOTZA. Portugaleko lurraldeetan gertatua. 17 urteko gaztea hil du portugaldar poliziak. Zergatik? . Lau kilo kafe kontrabandon pasatzen saiatzen ari zelako. Ezaguna da, denon ezaguna (portugaldar poliziek ere badakite betitik), Portugaleko muga inguruan dauden herrixketan kontrabandoa egiten dela.Kontrabando ttikia. Kafea, eta antzeko gauzak pasatzea, alegia. Oinez eta arriskuz beterik. Besteak, urrutitik, kotxe ederrean etortzen direnak, gizonak ere kontrabandon erabiltzen dituztenak, lasai mugitzen dira. Haiei ez die inongo poliziak muga inguru batetan hilko. Hau gertatuko balitz, alderdi eta “pertsonalitateek”orain egin ez dituzten haserreak, agian, azalduko lituzkete eta...

NON EGON ZARA TARRADELLAS JAUNA? — Urriaren 23an iritxi zen Josep Tarradellas, Catalunyako Gneralitateko Presidentea. Lur catalana zapaldu zuen momentuan hitz hauk esan zituen: “Mende honetako garaipenik nagusia lortu du Catalunyak, eta odolik ixuri gabe”.

Nortzuk eta nongoak ote ziren Puig Antich, Francisco Savaté, Oriol Solé, Carlos Gustavo Frecher —Diada egunean eraila— eta beste hainbat langile ? Hauk ere zure herriko semeak ziren —Catalunya zure herria dela esateak merezi badu—, eta gainera burrukalari gogor eta jatorrak; hemen ez goaz neurtzera zu edo haik izan diren gogoragoak, baina mesedez zinismo gutxiago.

Odol ixurtze izugarria izan da Catalunyan, eta ez prezisoki Generalitatea lortzeagatik. Askok urrutirago joan nahi zuten asko eta askok; beraz lorpen hau baino handiagoak izango ahal ditu Catalunyak denbora luzeak baino lehenago, eta benetan burrukatu direnak izango ahal dira garaile eta herriaren zuzendari.

GEHIAGO MEREZI ZUEN

Urriaren 23ko egun euritsu eta tristea baino gehiago merezi zuen Iparragirrek. Jende gehiago ere bai noski. 100 urte da atzeritik itzuli zinela. Zure herrikoiek omenaldi hau eskaini dizue. Jaioterriko Udaletxean ikurriña egotea ere.

gustatuko zitzaizun, baina legeak oso estuak dira oraindik; Espainikoarekin edo herrikoa bakarrik, eta honela egin zuten.

Jose Maria Iparragirre oinharritzat harturik; Urretxun, Urriaren 23a, "Herbesteratuen Eguna" z bataiatu zuten. Goizeko 11etan, Gasteiz, Etxarri, Bakalkoa, Bergara, Urnieta, Lesaka, 57 osatu arte Udal zuzendu ziren Udaletxera.

Hauen atzetik, EKAKo talde bat bandera eta guzti. Batzar Nagusira sartu baino lehen, "Agur Jaunak" abestu zen.

Juan Arbizu, Urretxuko alkateak hartu zuen hitza. Iparragirre, herbestertuak eta han bildurik zeuden guztiak agurtu ondoren Urretxuko Udalak eginitako idatzi bat irakurri zuen. Beste gauza batzuren artean, honela zion: "Hasteko sekretotxo bat esango dizut; hemen aurkitzen garen udal gizonok ez gara herriak aukeratuak. Honenbeste urtetan Euskadi zapaltzen dirauen katai horretako zati gara oraindik ere.

Horregatik sarritan eskatu dugu... berehala Udal hauteskundeak antola ditzan..."

"Gaurregun ere asko ditugu oraindik herbesterturik edo espetxeraturik aurkitzen diren euskal semeak.

Oraingo egoerari dagokionez hiru helburu ditu gure borroka honek: Amnistia Orokorra, benetako demokratiko egoera eta Autonomi Estatuto sakon baten lorpenak....zenbait jende Nafarroa Euskaditik atera nahirik dabil, betidaniko gure loturak hautsi nahirik.

Lau urte barru, Euskal Herria berriro zurekin birraurkituko da zure heriotzaren ehungarren urtemugan. Ez nuke nahi orduan, gaur bezala, Urretxuko eta beste zenbait herritako udalak izatea gorazarrea eskainiko dizuenak, EUSKAL HERRI OSOA bere Gobernu eta instituzio bidez baizik".

Idatzi hau onhartzen dutenek Madrilera bidal dezaten beste Udaletxe guztiei pasatuko zaie. Alkateen irteeran, txalo hotsen artean, zenbait Gora Euskadi entzun zen. "Gernikako Arbola" abestu ondoren alkateak bere baserria aurkitzen zen lekuko monolitoan lorezko koro bat ezartzea Ezkiora joan ziren. Hemen gertatu zen gauza tamalgarri bat EKAKo militanteak protagonista izan zirelarik. Loren gainean, txapel gorri bat jarri zuten. Antolatzaileetako batek, txapela kendu eta egintza bukatu arte itxaroteko esan zien; baina hauk berean jarraituz bigarren aldiz inguratu eta jarri zuten, "faxistak" "teneis que ir al paredón", "a la cárcel" eatb. oihukatuz.

Arratsalde, jaialdia izan zen: Pantxoa eta Pello, Maite Idirin abeslariarekin; Amuriza, Lopategi, Igarzabal eta Azpillaga bertsolariarekin eta Zumarragako Trikitixarekin.

Ezin dezakegu buka gauza bat aitortu gabe: igandean gertatua askotan gertatuko balitz, honelako ekintzetatik herbestertuek ezer gutti espero dezaketela bistan da.

IPARRAGIRRE ARTISTA EUSKALDUNA

Xenpelarrek Iparragirre Errenterira gonbidatu zuenean, aterabiderik gabeko disputan ari zen. Izan ere, Xenpelar bihotzez eta bizi moldez etxetiarra zen, eta Iparragirre, aldiz, nomada.

Frantzisko Petriarena-ren historia Senperelarre baserrian hasten da, eta Errenterian bukatzen (gazterik gaiñera) Bitartean, mundu gutxi korritu zuen.. Errenteria eta Oihartzungo muga jaioa izanik (Oihartzunen bataiatua) ez zen lurralde horren hesietatik kanpora gehiegi atera.

Iparragirre, aldiz, hasieran halabeharrez eta gerora bere gogoz, nomada aldaezina genuen. Lehen Karlistada amaitu eta Franzia ihes egin behar izan zuen momentutik hasiz, Europa mendebaleko eta Hego Ameriketako nazio eta erresuma askotan zehar ikusten dugu. Parisen, 1848. urteko matxinadan, Marsellesa kantatuz aritu zen, paristar iraultzaileen sua berotuz... Urte batzu lehenago, don Carlosen alde burrukatua zen. Beraz, Iparragirreren eritzi eta alderdikatzeko politikoa ez ziren oso iraunkorrak.

Geroago, Italia, Suiza eta Ingalaterra zehar ibili ondoren, Euskal Herrira itzuli eta "Gernikako Arbola" sortu zuen. Handik bizpau urtetara, Ameriketara joatea garai hartako euskaldun askoren aterabide arrunta izan ohi zen,

baña komedianta bohemio bezela ibili ondoren joatea, ez hainbeste...

Bai, Iparragirre, izaeraz eta halabeharrez, komedianta bohemio horietarikoa zen. Erroak inon finkatzen ez dituzten hegazti iheslari horien gisara, beti aldakor. Sentimentala izan bazen, deseriratu guztien sentimendu sakon horren eraginaz izan zen. Baña pentsatzen dut Iparragirreren ezinbesteko destinaia, maitatzen zuen lurralde honetatik ihes egitean zetzala:

Txiki-txikitandian etxetik kanpora estranjari aldean pasa det denbora; errialde guztietan toki onak badira baiña biotzak dio zoaz Euskalerrira.

Baiña bihotzak gauza bat esan arren norberaen bizitzaren baldintzapenek besterik agin lezakete.

Ez da harritzekoa Xenpelarrek Iparragirre begi onez ez ikustea. Ez da moldeari doakion arazo soila (gitarraz ala gitarrarik gabe kantatu), bizi-senari, doakion arazo biurria baizik.. Xenpelar langile saiatu, fuerozal, kristau-katoliko zuzen eta integrista xamarrantzat, Iparragirre hura ezin ziteken exenplo ona izan.

Iparragirre abilla dela askori diot aditzen

**eskola ona eta musika
ori oiekin serbitzen...**

Eskola ona eta musika, munduaren ezaguera, itxura eta ideia arrotzak agian...kontu txarra Errenteriko goiko kalean bertsoak asmatzen zituen haren-tzat. Eta gero, arlotekeria, euskaldun zuhur bat gehien gustotxartu izan ohi duen joera nabarmen hori. Xenpelarri, ez zitzaizkion komedianta, titiritero eta horrelako beste arloak gehiegi gustatzen:

**Ni ez nauzu ibiltzen
kantuz dirua biltzen
komerianta moduan,
debalde festa preparatzen det
gogua detan orduan.**

Festa preparatzea, bertsoak kantatzea, gogoari doakion zerbait da Xenpelarrentzat, eta ez lanbide edo bizimodua. Lana euskaldun zuhurak beti pentsatu izan ohi duen bezela, beste zerbait da: obligazio bati ausarki erantzutea, bertso, musika eta txilibituak jai egunetarako utziz.

Hala ere, Iparragirrek Xenpelarri erantzun ahal izango zion, arrazoi osoz gaiñera, Euskal Herriko bertsolari gehienak erdi-atorrante, erdi-komerianta izan direla; begiratu bestela Txirrita bati, eta garai guztietako beste bertsolari askori.

Egunerokotasunetik irten gabe, ez dago arterik, ez dago festa eta komediarik. Iparragirre izango da bere buruari lehen "artista" deitu zion bertsolari-kantaria (bertsolari txar xamar, kantagile nahiko ona) Ez da broma.

**Gitarra zartxo bat det
nik nere laguna,
orrela ibiltzen da
artista euskalduna...**

Artista euskalduna, egunerokotasunetik kanpora zebilen hura zen: lan fijo-rik gabe, atzerrian zehar, politiko kutsudun kantak eginaz, zahartzaroan euskal jaietara fantasma bat bezala agertuz (azken hau Xenpelarrek ezagutzerik izan ez bazuen ere, ordurako hila baitzen).

Bitartean, Xenpelar Errenterian lan eta lan; euskaldunen eguneroko problemai so; satiriko eta moralista, bakezale, gerla eta desordenaren etsai. Hitz bitan esateko, gizalegetsu eta tradizional.

Nahiz Xenpelarrek desafiozko gomitara egin, ez, etzen posible Xenpelar eta Iparragirreren arteko konponbidea.

**Errenterian bizi naiz eta
egin zaidazu bixita**

Bixita hura, zoritxarrez, gertatzerik ez duten horietakoa baitzen.

XABIER LÉTE

EDARIARI EMANDAKO EMAKUMEAK

"Edari maitagarria
tristearen alegria
alaitzen dezu begia
kentzen melankonia
mutua ipintzen kantari
eta errena dantzari..."
(Aita D. Meagher).

Askotan, gizonak goraipatu ditu ardoaren indarra eta ardoaren ondorioak. Ardoari bertso ugari jarri izan zaizkio edo ardoak inspiraturik, argiturik; bertsoak egin izan dira.

Propagandak ere badaki. Horregatik, alcoholadun edariari, inolako zensurarik ez zaio jartzen.

Egunero, edarien propaganda ugaria, dugu, begien aurrean, beren kalitate ezin hobeaz eta ugariaz mintzatzen. Baso bat eskuan dela, hitzegiten da lagunenkin. Boteila jakin batekin egiten zaie, ongi etorria lagunei. Dastatu ondoren, edarien markaz hitzeginen dute. Chanpan-harekin, urteurren eta gertakizun guztiak ospatzen dira.

Telebistak, gizonaren lagun dizdiratsuak, emakumeak, konak gogozkoenarekin ongi etorria senarrari egiten, emanen digu. Bai, karreraren bukaeran, bai profesio edo konpetizio baten irabaztean, bai lanaren bukaeran.

Orduan, emakumeak ere edaten du. Inoiz ez bakarrik. Beti, txapeldunaren itzalean... tragotxo bat egitea onartuko zaio.

Telebistak inoiz esango eta emango ez duena, txanponaren beste alderdia da. Edariak hondatutako pertsonak. Hildakoen zenbakiak.

Inongo propagandan ez dugu ikusiko emakume bat sukaldean eseririk eta alkoholez bete betea. Etxekoandre bat botila, izkutatu nahiean edo edaten. Izatekotan ere... haurren kolonia botilarekin. Ez, guzti hori, ez zaigu inoiz emango, agertuko, ez telebistak, ezta ere inongo propagandak. Zeren...

1.- Gure gizarte honetan, itxurak gehien balio duen gizarte honetan, emakumeak inoiz ez lukeela behar baino gehiago edan behar, supōnitzen da.

—Gizona, arrastotik pasatzen bada, oso parregarria, polita dago.

— Emakumeak pasatzen bada, guztiz gaizki emanen du, gaizki ikusia izanen da.

"Emakumea mozkor bat baino gauza aldreebesagorik"!... Emakume mozkor bat, teatro lotsagarria da. Gehiengoaren begi garbiak ofenditzen ditu. Eta... begi hauek berak, keinurik gabe eta alai gizon mozkorraren ibilera eta bilintzi-balantzak, ikusiko dituzte.

2.— Onarturik ere bada ardoari eman-

ABERRE 1984

dako emakumerik (eta noski badirela!) beti pentsatzen dugu, errazera emandako emakume lardatz batzuek direla edo guxtienez ere... lanbidez alkoolarekin erlazioa duten emakumegoa dela, Eta erreallitatea oso besterik da.

Askorentzat berria izanen da hau; duela hilabete batzuk gai honetaz, Donos-

tian, hitzaldi batetan, Xabier Aizpiri sendagile jaunak emandako datoak Euskal Herriko alkoolismoari buruz eman zituen datoak: EMAKUME ALKOOLIZATUETATIK ehuneko 80 ETXEKOAN-DREAK DIRA.

Emakumeen edateari buruzko ideia topikoak lurrera doazela esan nahi du honek.

Edariari emandako emakume gehiengoaz ez direla, ez prostitutak, ez frakasatutako neskak, ezta sema gabeko emakumeak ere. Alkoolizatutako ehuneko 80 emakume ezkonduak dira, familia batetako emazte eta ama eta lanbidez "sus labores".

Emakume hauk, ez dira egoera horretara iritsi, jendearekin tabernan duten erlazioarengatik. Ezta eguneroko txikitean ere, gizonak bezala. Emakume hauek, ongi dakite jakin, inoiz ez litzaiekela barkatuko alkoholean errefugiatze hori (gizonek barka ohi zaien modura).

Emakume hauk bakardaderik gordinean alkoolizatu dira. Etxeko lau pareten artean. Bakarrik eta gordean. Berriak badakite, gizarteak inoiz ez diela barkatuko, baldin eta jendea enteratzen bada bere mozkor kondizioaz.

Emakumea ezin da alkoholika-mozkorra izan.

Horregatik, edatean, gordeka edango du. Bakarka bere naigabe eta frustrazioen gazi gezak kulpabilitatezko sentipenez beterik, xurgatuko ditu. Gehienetan, ez dute jakin ohi edo ez dute esan nahi izaten, zerk bultzatu dituen jokabide horretara. Bainan, sikiatrek kasu hauen arrazoin gehiengoaren artean aurkitzen diren motibazioak, hauk azpimarka ohi dituzte:

- bikoteen ulert-ezinez
- gizona edateari emana eta emazteari tratatu txarrak
- famili arazoak
- ekonomikoak
- sexu erlazio atsegin gabeak edo bortxazkoak...

Beste gauzen artean, garbi ikusten dena zera da: Emakumearen bakardade gordina.

Samintasunez eta bere arazoetan murgildua, nahiz eta pareta doratuak izan bere kaiolak, ez da harritzekoa alkoolaren laguntza bilatzea, bere arazoaren konponbide bezala.

Munduarekin erlazio zabalagoak izanez gero, ez balitz bere arazoei eta samintasunekin etxeko pareten artean, egonen... behar bada, edanari emateko, mozkortzeko arrazoin ttipiagorik lituzkete. Irtebide oso bestelakoak izanen lituzke.

Bitartean, Euskal Herrian, zifrak hor daude.

M.A. LANDA ETXEBESTE

ihiza: udazkeneko turismoa

Ihiza, litzateke, udako bakantzak eta gero beste turisma gisa berri bat.

Aspaldian, ihitza etzen turisma bat, etxeokak beren lurretan ari zirelaketz. Bainan azken bolada honetan, geroz eta herbestear jende gehiago joaten ari da.

Helburu diferenteak

Bertakoentzako, usi-ihiza denbora libretzat, plazer bat bezala kontsideratua da. Udazkenean, uzta egina, belarrak moztuak, ira batua, egurra negurako biltzea. Hauk beren lurretan ihizan ari dira, edo horretako diren lekuak lurtzen dituzte. Aspaldian minoridade bat baizik ibiltzen zen. Egun ez da horrela

Ihiztarien teknika usotegi baten barnean usoen zai egoitea da, horrela hilabete batez. Bainan ez da zai bakarrik izaiten: ihizia "festa" oso batean aldatzen da: jatetxeak jendez biltzen da, denak, usoez eleketan ari, usoen harri-patzeko nork teknika hoberena duen...

Orain kanpotiar frankok jiteko usia du, lur giztietan sartzen eta hedatzen direla. Kanpotiarrek erroztasun batzu dituztelako, ihiz lekutara abiatzen dira, Xuberoko sindikatak, delako Syndicat de Soule-k sindikatak etxolak eta kaio-lak lurtuz "zerbait" irabazen du. Xuberotar batzu beste parteko jendeak nabarmentzea ohituak dira (gehienak "akitanatik" datozte) eta hortaz profitatzen badakite zihurki: ostatu guztiak beteak dira: partikularrek zerbait lurtzeko baldin badute berehala eginen dute: gazte batzuek sosaren truke (guti) usiak biltzen dituzte.

Gero usoen komertzio bat sortzen bide da: batzuk, bixtan dena, sendiek jaten ditute, bainan besteak konterbetan ezartzeko usinetara eramaneak dira.

Bertakoentzat, ihiza kirol bat da: ez ez da lanean aritzen eta denbora boxoki pasatzen, ihizerako teknika berriak asmatuz. Ihizan kontsernatuenak, hunkituenak, Xuberotarrak, ditugu, gehienak Larraine aldekoak (Larrainetarrak). Beste euskaldunak ere hor aritzen dira, bainan ez dira beren lurretan. Kanpotiarrentzat ez da bergauza.

Kanpotiarrak ez dira laborariak

Gehien bat burgesak dira. Hemen klaseen fenomena nabarmen dezakegu.

Kanpotiarrak burgesak bakarrik izan daitezke, izugarrizko sariak agertzen, eta ihizerako "leku (postu) bereziak" hiru urtetarako luatuak baidira. Etxolak aldiz, izatiez Xuberotarrek soil soilik luatuak dira, bainan "ihizerako leku bereziak" denei. Etxelek hiru edo zazpi xixpa ukaiteko baimena dute; besteak bitik hagi xixpetara tirokatzen.

"Leku bereziak" hiru urtetik urtera jendearen artean, publikoki, enkarteak salduak dira. Bainan enkateak apalki pasatzen dira; nahi dutenek lortzen dituzte beren "leku bereziak" eta, nihork ez du sarietan gogor jotzen. Urte oroz soilik, lurtzeko sariak Xuberoko sindikatak goititzen ditu. Xuberoko sindikatak irabazi dituen sariak zenbakietan adierazten dugunean: 1958ean 17.250 LIBERA, 67an 262.530 libera eta iaz: 822.300, bada estonatzeko ementazioak nabarmentzean. Gutxi gora behera "ihizerako leku bereziak" gisa honetara zatituak dira: 6 Xuberotarrei, Baionari, biga, Miarrizti bano, Angeluri hiru, besteak Paberi, Bordeleri etabarri.

Ostopoak eta samurrak

Azkenik, ihizak bere komertzial bisia badauka. Aipa dezakegu, etxenplotzat: 67an Xuberotarrei ihiza (400 "xixpendako") 76.650 libera kostatzen zitzairen, eta 76an (460 "xixpendako") 199.130 libera; hori baita 150 libera "xixpa" bakotxarentzat, hori ihizaren "baimena" kartuxak eta beste sos-erabilletak kontatu gabe.

Jendea, ihiztariak hiru kategoritan bana ditzakegu; bertakoak, beste euskadunak, eta kanpotiarrak (gehienetan inguruetako departamenduetatik joanak).

Bainan denontzat gauza segur bat da: bakantzan dira eta haiek egiten duten nahi dutena; batzutan ihiza aitzaki huts bat da deus ez egiteko, eta aldia pasatzeko.

Aldiz denentzat ber gauza ez dena. Hots, usiak gutika gutika estermatu-

Les palombes passent...
Les riches s'amusent...
Les pigeons regardent... **HALTE**

ENVAHISSEURS!

**BORTIA EUSKALDUNEN
EZ ABERATSEN
EZ JAUN ARROTZEN
33 eta 40 ken**

ak direla, eta "espezia" galtzeko arriskuan dateke (oraingoz ez da, bederen, horren segur eta argi).

Gero beste zotoporen bat, eta hemen trismarekin hartuemana egin genezake; beti eta kanpotiar gehiago sartzen da bortxaz bertako ihiztarien lurretan.

Ihiztariak kexu dira; "lehenago nuanahi ihizean ari, leku franko bagenuen. Usoak gelditzen ziren lekuak biziki ontsa ezagutzen genituen; Orain, uso baino ihiztari gehiago da; zinezko inbasio bat bilakatzen ari da! Ez dute usiak pausatzen ere uzten nolanahi tirokatutik!"

Xuberoko sindikata zinezko kirol bat egiazko hilketa komertzial batetan bihurtzea akusatua da. Sindikatak irabazten duen sosa (bide berriak eginik e. a.) berriz ere turistak eta kanpoko ihiztariak profitatzen dute.

Ihiza zer den, gure buruari galde dezakegu. Larrainen: karrosa ederren erakusketa; ostatu naharoenetan aldia pastzea; kalidadezko ihiz-materiala ukaita eta agertzea, ihizak beti eta gehiago hori adierazten du. Aberatsen bizia: gizonen artean ontsa jan, plazerrez eta gogotik edanez eta batzuetan emazte batzu hori ihiztariak pixka bat alegeratzeko. Herri eder batetan ontsa bizi eta fini.

Larraineko jendeek, arruntki ihizaren sosa eskuratu behar zukteten, bainan ez da horrela ere gertatzen. Horrela-ko espekulazioaren kontra altxatu da E.H.A.S. "affiche" batzu kanpotiar ihiztarien kontra jariz: horrenbeste jiten da bideak blokatzen dituztela, ihizlekutara helduz gero "parkig" handi baten beharra nabarmentzen da.

Funtsean dela: ihiza ere kolonialismaren harma bat bilakatzen ari da, sistima ontsa serbituz. Eta hori ez da inondik nahi.

IGARKIZUNA

IGARKIZUNA berandu iritsi zaigu, baina badu oraindik bere zera. Beraz hemen doakizue, eta ea animatzen zareten erantzutera.

Hona hemen igarkizun bat, igarkizuna denontzat, ume-gazte-heldu-zahar guztiontzat, fededun eta fedegabeentzat, patroilangile-bulegari-sazerdote eta sazerdotesa guztientzat, bai eta Bretxa-ko barazki saltzailentzat ere...

Kilometroak 77 dela eta ez dela, bati baino, gehiagori hamaika ideia loretsu eta posible bururatuko zaio, seguraski. Zenbaitzuren ustez, oso montaketa gaitza dela, beste batzuren ustez, Amerika ta Euskal-Herria ez direla berdin, eta abar. Hala ere, iniziatiba honek badu beste ikuspuntu bat ere; alegia, bakoitza jai honetan parte hartzeko dituen mila ta mila posibilitadeak bilatzen ari-tzea eta segidan esplotatzen saiatzea.

Hauxe da benetan ederra, aspalditik ez baitziren gure inguruotan holako montaketa lilurakorrak ikusten. Zorionik beroenak bada, xentimorik gabe Ameriketara joan eta idia xeblez bete-rik etorri zaigun K-77 sortzaile beasain-dar horri.

Orduan, eta haria ez galtzen pixka bat saiatuz, jai honetan parte hartzeko forma berezi batzuk agertzen hasten di-ra. Zeren ez baita berdin, Miarrizta week-end-a pasatzeko asmoz Lazkao-n erdi galduta zebilen Madril-go ministro baten partizipaera, ez eta euskal parla-mentario "hauteskundeetan irabazle" batena, edo kilikoloka belarra segatzen bizi den Ataun-go atso zahar batena ere ez.

Ederki, hauk izango dira gure per-sonaiak.

Baina, igarkizunaren galderak ira-kurleoi azaldu baino lehen, goazen zu-zenki gure hiru pertsonaien partizipaera desberdinak gaingiroki agertzera.

1- Madril-go ministroa: oso berandu, gaueko zortzirak baino ordu erdi bat lehentxoago ailegatuz gero, norbaiti galdetuko dio ea zertan datzan jai. Eta, ikastolen aldeko eguna denez jabetzera-koan, irripar paternalista batez, txeko bat bete tta antolatzaileen mahai ganean libratu egingo du. Gero, azken agurra bezala "... pero ustedes no creen que Euskadi es una región demasiado pe-queña para gobernarse sólo en estos montajes tan complicados...", honelako esaldi batez Miarrizt-ako bidea berriro hartuko du.

Etazenbat zen txekearen prezioa? Ho-ri oraingoz ez daiteke erreabela, ez ahaz igarkizun bat denik.

2- "Hauteskundeetan irabazle" izanda-ko euskal parlamentarioa: Eguerdia aldean emazte eta seme alabekin ailegatuko eta handik guttira, Leizaola jaunak be-rak sinaturiko txartel baten bidez, "Herbestean Euskal Gobernu", edo euskal gobernu herbesterratuaren babespean

zirkuitoa sartuko da. Km.ari prezioa jartzea, noski, ibilaldi honetako bi pro-tagonisten esku egongo da: parte har-tzailea eta babestzailea (edo patrozina-dorea).

Segidan, gure pertsonaiak, parla-mentario jaunak, bere emazte eta seme alabekin, Goi Herriko belardi eder eta baserri sendoak kontenplatuz, gutti, gora behera kilometro t erdi bat pausa-tuki egingo du; eskenatokiren batetara iritsi arte. Han kantariren baten ekitaldia ikusi ta euskal kantari gehienengoi mai-

la musikalaz solas egingo du. Geroxeago, harrijasotze lehiaketa bukatu ondoren eta ikusle talde tipi baten eskez, gure pertsonaia eskenatokira igoko da. Kilo-metroak 77aren eta errejimen aurreau-tonomikoaren esan nahiak elkarrekin lo-tzeko asmo dorpeaz mintzatuko da. Az-kenik, xalo ta xistu artean, dena nahas-tuta, berriro bere familiarekin elkartuko da eta igandeko bete behar militantea ondo betetzearen kontzientzia lasaiz zirkuitoa bukatu egingo du.

Hala ere, oso gauza inportante bat jakiteko falta zaigu oraindik, zera... xar-telean bere patrozinadoreak ze prezioa jarri zion kilometroari; horixe. Baina, hori oraingoz, ez daiteke esan, ez ahaz igarkizun bat denik.

3- Ataungo atso zahar segalaria: hiru-garren pertsonaia hau, Ataungo elizan zazpiretako mezetan egonda gero, ino-lako babeslerik gabe eta bere kilometro bakoitza bost hogerelektan kotizaturik, Lazkao-ko sarreratik zirkuitoratu-ko da. Kilometroari bost hogereleko prezioa jar-tzea, ez da asko, ez, baina... jakina, ba-serrian bizia gero eta zailago, gainera baserritarrari alde guztietatik lapurtzen diote, segurantza sozialik ere ez, total, desastre bat.

Dena, dela, amona ataundarrak, be-re kilometroa oso gutxi kotizatu arren, oraindik inork ez dezake jakin zenbat bolta emateko kapable izango den gure hirugarren pertsonaia hau. Baina, orain-go, ezin daiteke esan zenbat bolta eman zion zirkuitorari, ez ahaz igarkizun bat denik.

igarkizunaren galderak:

- Kilometroak 77 dela eta, igande 16an, Beasain-Lazkaoko zirkuitoan, hiru per-sonaia hauetatik nor izan zen ikastolen alde diru gehiago atera zuena?

Zergatik?

- Nor izan zen bigarrena?

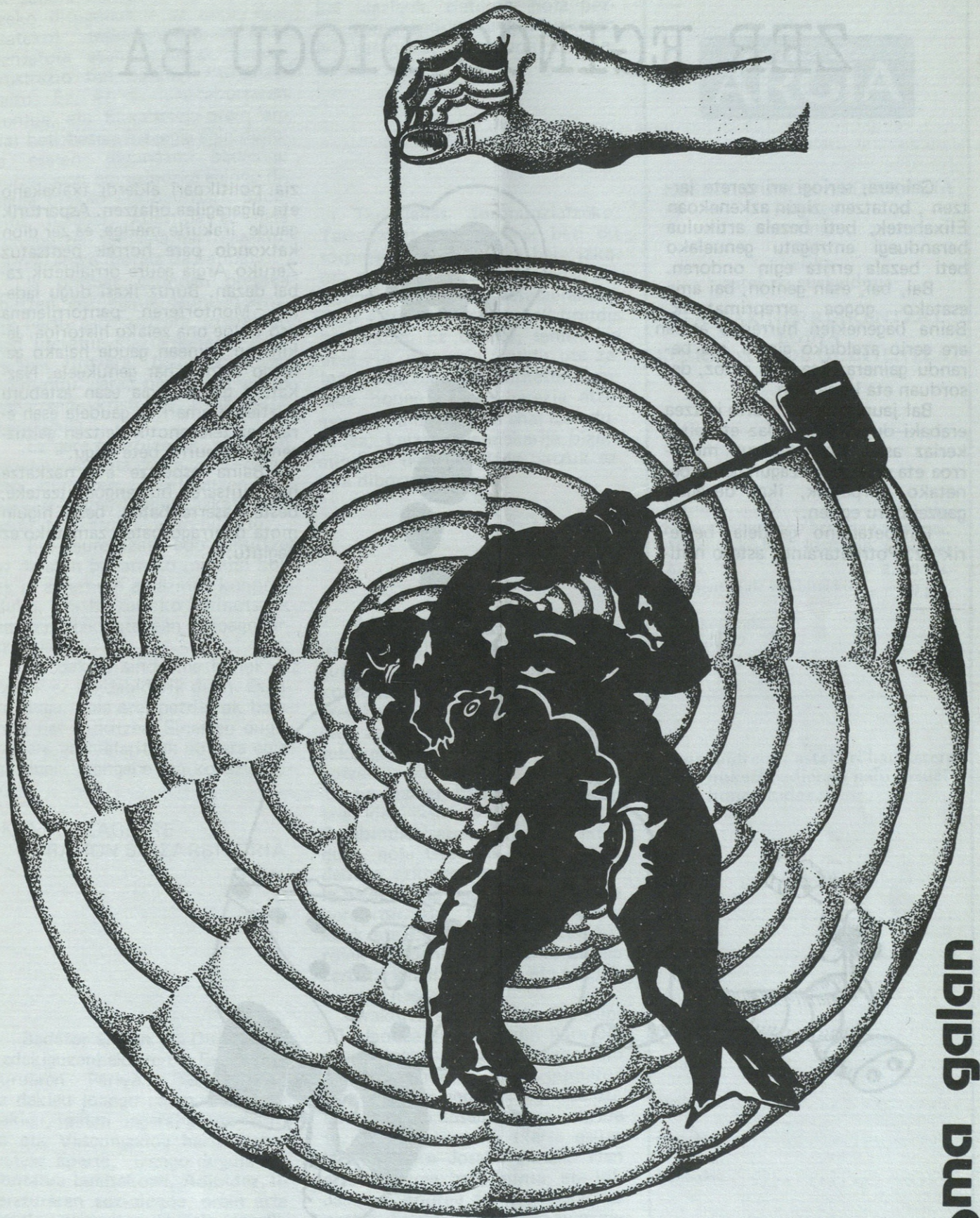
Zergatik?

- Nor izan zen hirugarrena?

Zergatik?

KONTUZ IRAKURLEOK !! igarkizun honek ez daduka erantzun bakar bat. Irakurle bakoitzak berea izango du, seguraski. Hortaz, igarkizun hau argitze-ko behar den bakarra zuen erantzunak dira. Idatzi, mesedez, Z. A.-ri eta dato-rran atzean guztion erantzunak argitara-tuko dira.

MATAUKO

vis MA-77

luisma galan

ZER EGINGO DIOGU BA

Gainera, seriogi ari zarete jar-tzen, botatzen zigun azkenekoan Elixabetek, beti bezala artikulua beranduegi entregatu genuelako beti bezala errita egin ondoren.

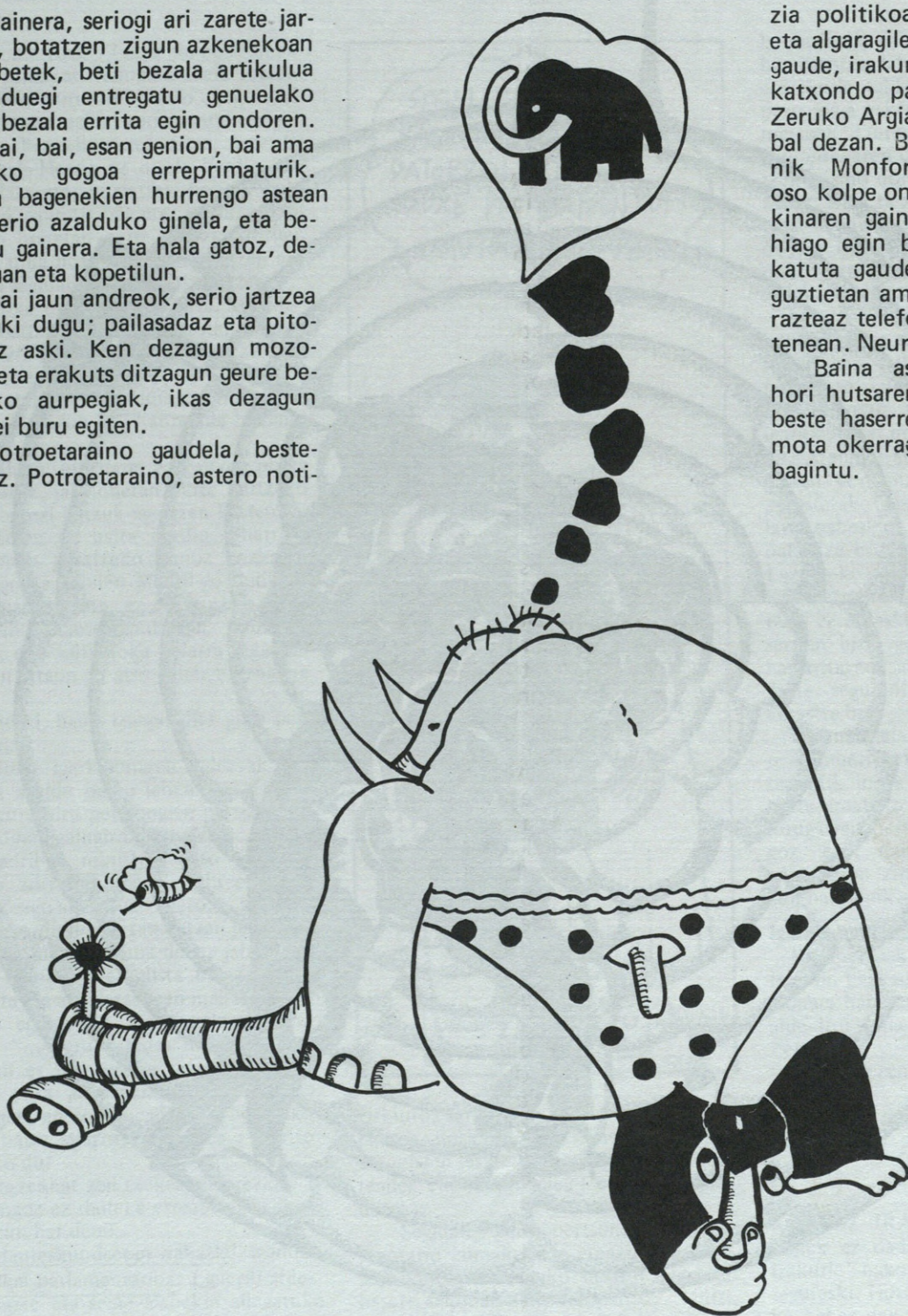
Bai, bai, esan genion, bai ama esateko gogoa erreprimaturik. Baina bagenekien hurrengo astean ere serio azalduko ginela, eta be-randu gainera. Eta hala gatoz, de-sorduan eta kopetilun.

Bai jaun andreok, serio jartzea erabaki dugu; pailasadaz eta pito-keriaz aski. Ken dezagun mozo-rrua eta erakuts ditzagun geure be-netako aurpegiak, ikas dezagun gauzei buru egiten.

Potroetaraino gaudela, beste-rik ez. Potroetaraino, astero noti-

zia politikoari alderdi txabakano eta algaragilea bilatzen. Asperturik gaude, irakurle maitea, ea zer dion katxondo pare horrek pentsatuz Zeruko Argia geure orrialdetik za-bal dezan. Buruz ikasi dugu iada-nik Monforteren pantorrilarena oso kolpe ona zelako historia. Ja-kinaren gainean gaude halako ge-hiago egin behar genukeela. Naz-katuta gaude, egia esan asteburu guztietan amari ez gaudela esan e-razteaz telefonotik deitzen gaituz-tenean. Neurria bete dugu.

Baina aspertze eta nazkatze hori hutsaren hurrengoa litzateke, beste haserre batek, beste higuin mota okerrago batek zamatuko ez bagintu.

Chaque homme a son probleme, mon probleme
c'est toi.

Ez gaitu inoiz probisionalitate-
ak sobera kamelatu, horra. Bota-
tzeko ditugunak (ez asko, egia
esateko) , deskafeinatuta eta kon-
densatuta esan beharrak halako
frustrazio tipi batetan murgiltzen
gaitu. Ez, ez da luze-laburraren
kontua, eta Elixabetek orain ere
(ia) beti bezala luzeegia egin dugu-
la esaten digunean, badakigu
hurrengoan ere gainezka egingo di-
ogula orekari eta neurriari. Bada-
kitu, halaber, kuestioa ez dela
konpontzen tamaina hartzearekin.
Gurea, arazo morala da batipat.

Ia ohituak geunden presaka
ibiltzen, erdi eginik geunden arna-
sik hartu gabe aritzera, iritsiak gi-
nen literatur idaztankeraren erre-
flejoak itotzera, baina azkenean
konturatu gara, pauso bat eman
beharrean kristoren hankazuloa
egindugula.

Ez gara gazetileroak, hain guti
gazetalaririk, eta geure burua ordu-
oro bijilatzen, justifikatzen eta
barkatzen iharduteak nazkatu egin
gaitu. Nazkatu eta serio bihurtu.

Eta geure izate edo bihurtzea
ez da esan beharreko minimo hoi-
ek in aeternum aplazatzu konpon-
duko. Eta bizkarreko karinotsuak
ematen dizkigutenean serioago jar-
tzen gara.

Ez dakigu sindrome honek ez
izenik ez sendabiderik duen. Espe-
ro dugu, hala ere, petrikilok bela-
rren bat aurkitzea. Sinesten dugu,
baitare, gazetalaritzak aurrera egin-
go duela etengabe eta konsziente-
ki.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORIA

suna inbirigarria dela, igual Pen
Club eta guzti izango dugula eus-
kal idazleok. Betikoa, hotz bez-
kaldu eta andregaiarekin hizketan
ari garenean, tabernaria kontua-
rekin.

Tarradellas (pronunziatzeko,
Tarradelas) honorableak beti du
sorpresaren bat gordea bere jaka-
ren manga luzeetan. Oraingoan zer
izango eta, Irundik pasatzerakoan
"por Catalunya y España" brindis
bat egitea. Ez dakigu, senilitatea
dela eta, memoria ahuldu ote za-
ion, edo reaktore barnetik herri-
alde honen kolore berezia atze-
man ezina den. Jakin ahal izan du-
gunez, Leizaola lendakarija biziki
minduta dago. Edade batzuk ez
dira dibortziotarako.

Cambio 16. Los vascos de la
ira. Ez dakitela zer egin gurekin,
gurekin ezin dutela demokrazia
konsolidatu. Martxa honetan segi-
tzen badugu, pentsatu beharko du-
tela, zer egin gurekin. Interno sar-
tuko gaituzte, nota hauek hobe-
gutzen ez badira.

Ea bazter hauetan zer gerta-
tzen den iksutera etorri zaizkigu
Cambiodieziseisekoak, eta ikusi
dute, nola Gestorak pipiak janda
dauden ezkergorriz beteak daude-
la halebria, eta hauzo elkarteak ere
berdintsu. Bai, hala zioten psoe-
koek eta Latierro 'tar Iñakik, be-
roiek ere pentsatu beharko dutela
zerbait, langileak bilatu eta zelulak
sortzen hasi edo.

Irakurri eta zabaldu Cambio.
16. Jendea enteria dadin gure Jo-
seba Noesporafandeprotagonismo
Elozegi Anoetan bere numeroa
egin ondoren jendeak nola ez zu-
en hormetan Joseba kalera izkriba-
tu. Ez du memoria txarra gauza
batzuetarako Joseba gureak. Han
erre baitzuen bere burua, eta hil,
Jacques Andreu frantses ezkertiar
gaztea, Euzkadik jasaten zuen za-
palketa salatzearen, eta Joseba,
eta Joseba...

Badator aurtan ere Durangoko
Ez dakiguzenbakarren Euskal Li-
buruaren Periya.. Badator eta
ez dakigu joango garen, baina ba-
dakigu, joaten bagara, autoa izorra-
tu eta Vascongadoa hartu behar
izateaz aparte, izango dugula zer
kontatua bueltakoan. Adibidez, li-
teraturaren soziologoa, orain arte
bezala, primeran dagoela, intelli-
gentsiarekin tuteatzeak pues bai,
egiten digula zirarratxo bat, azpai-
zohi eta prailekondo guztien osa-

Zeruko ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT EGINA EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	40 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

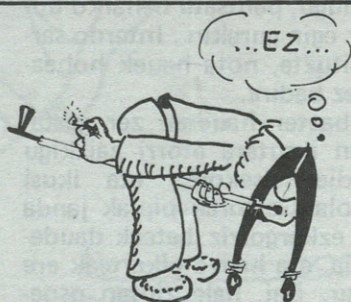
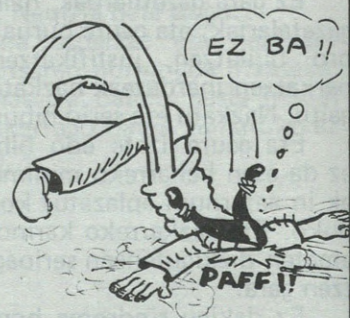
Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

erdi-putz

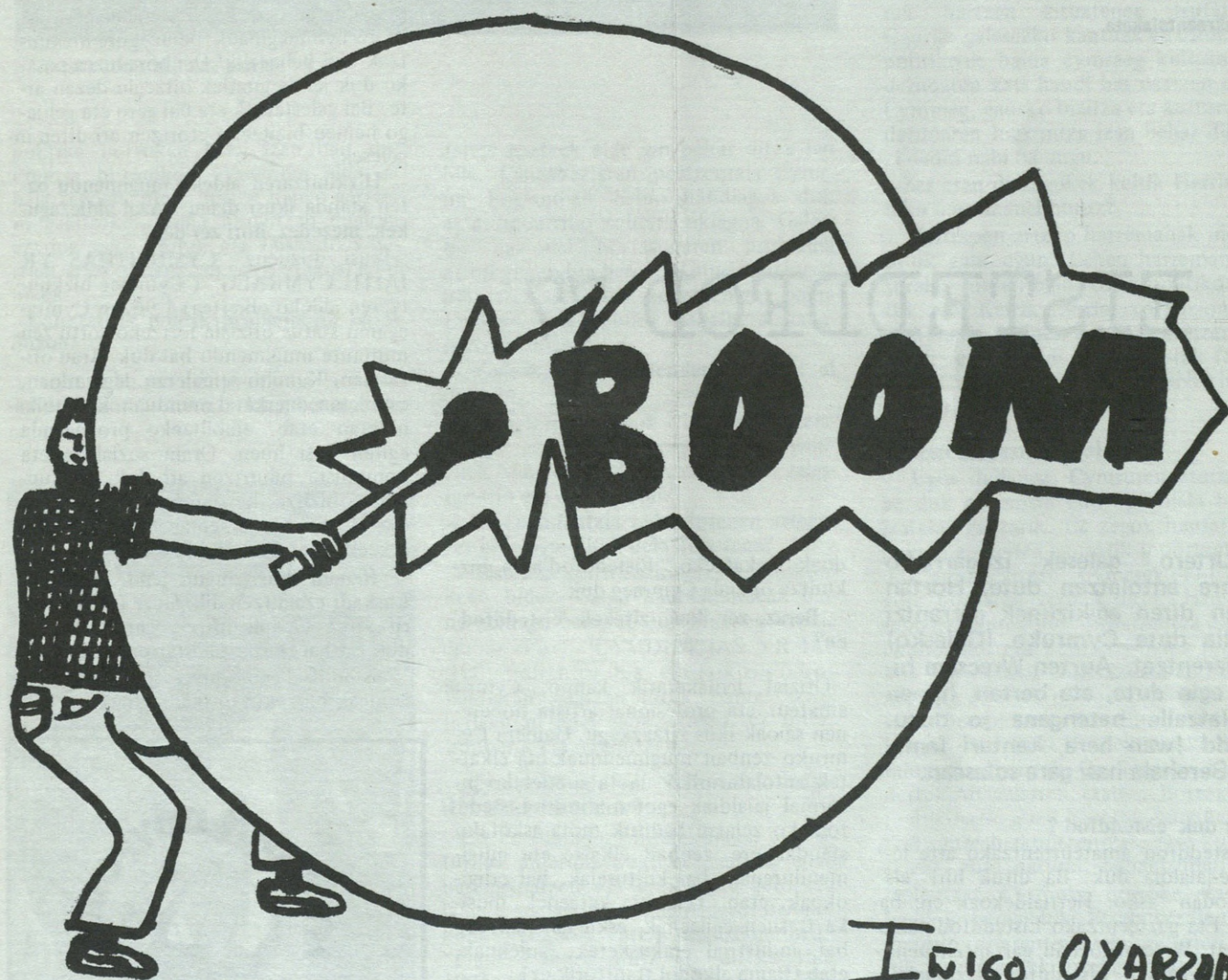
PIPA - SUTRA

HAZI BIZI HEZI
HEZI HAZI BIZI
BIZI HAZI HEZI
HAZI HEZI BIZI
HEZI BIZI HAZI
BIZI HEZI HAZI

MENPEAN LANEAN BITARTEAN
BITARTEAN MENPEAN LANEAN
LANEAN BITARTEAN MENPEAN
MENPEAN BITARTEAN LANEAN
LANEAN MENEPAN BITARTEAN
BITARTEAN LANEAN MENPEAN

J. Karlos Aristorena eta Ibon Rosales, 14 urte

Iñigo OYARZABAL

Makroantolaketa.

EISTEDDFOD 77

Urtero, galesek izugarrizko bilkura antolatzen dute. Hortan egiten diren egikizunek garrantzi handia dute Cymruko (Galesko) herriarentzat. Aurten Wrecsam hirian egin dute, eta bertan, honen antolatzaile batengana jo dugu. Dafidd Iwan bera, kantari fama-tua. Berehala hasi gara solasean.

— Zer duk 'eisteddfod' ?

— Eisteddfod 'amateurrentzako arte le-hikate-jaialdia duk. Ba dituk hiri 'eis-teddfodan' asko. Herrialdekoak ere ba-tzuk. Eta gazteentzako Eisteddfod nazio-nal bat. Wrecsango hau garrantzitsuena duk: 'Cymruko Eisteddfod Nazionala'. Urtero hiri desberdin batetan egiten duk.

— Zertarako egiten dituk 'eisteddfod' hauk?

— Cymruko hizkuntza eta kulturari la-guntza emateko eta kantuan, mintzake-tan, poesian, pinturan, dantzan—kla-siko eta modernoan—, etab oiharri sen-

doak finkatzeko. 'Eisteddfod'aren hiz-kuntza ofiziala Cymraeg duk.

— Beraz, zer ikus zitekek 'eisteddfod' en?

— Ofizial lehiaketatik kanpo, Cymruk amateur eta profesional artista hobere-nen saioak ikus zitzazkegu. Gainera Cy-mruko zenbait mugimenduak eta elkar-tek antolaturiko maota guztietako in-formal jaialdiak egoten dituk. Eisteddf-fod-eko zelaian badituk mota askotako standak ere, zenbait elkarte eta mugi-mendurenak, bai kulturalak, bai erligi-okoak, etab. Telebista kateenak, musi-ka tresnen egileenak, esku lanenak, ere bai, industrial erakusketak, janlekuak, etab (Baina alkohol ttanttorik ez).

— Zer jende etortzen duk honera?

— Cymrouko herri guztietatik etortzen dituk eta kanpotik ere bai.

— Ingeles hizkuntza nagusia den hiri ba-tetan gatxeok. Hala ere cymraeg ez hi-tzegiten entzuten diagu maiz. Nahi al dik Cymro-ko herriak bere hizkuntzaz hitzegin? Zer portzentaiak zetxeudek?

Cymrun 2 3/4 miloi pertsona zeudek eta horietatik 5 edo 600.000k hitzegiten ditek cymraegez (galesez). Basa herrial-detan, hau duk, mendebal eta ifarralde-an, asko mintzatzen duk cymraegez, baina industrial hiri gehienetan, Hego eta Ekialdean alegia, oso guti. Hala eta guztiz ere, jende askok hitzegiten dik hiri hauetan. Wrecsam oso hiri angli-zatua duk, baina mintzatzen den jende askoz eta heziera-hizkuntza duej lehen eta bigarren mailako eskola batez. Min-tzatzen ez den jende askok ikasi nahi li-kek eta asko, orain, gauez, espezial ikas-taroetan ari dituk ikasten.

— Hik, Cymraeg galestar guztiontzat be-rriro zuen hizkuntza normala bilakatuko dela uste duk, ala hiltzeko larri daku-sak? Ez al zitekek Irlandan bezala ger-ta?

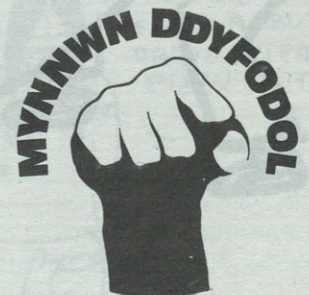
Cymraeg birbizteko kinka diagu, baina bere bizitza, datozen hamar urteen ger-takizunetan zetzak. Ni ez nauk pesimis-ta. Ni cymraeg nauk; beraz, gure hizkun-tzak bizi behar dik! Denbora luzea pasa-ko duk jende guztiak hitzegin dezan ar-te. Bai galestarrok eta bai gero eta gehia-go hemen bizitzeko etortzen ari diren in-gelesek.

— Hizkuntzaren aldeko mugimendu ba-ten standa ikusi diagu. Azal aldiezagu-kek, mezedez, hori zer den?

Ikusi duzuen "CYMDEITHAS YR IAITH CYMRAEG" (Cymraeg hizkun-tzaren aldeko elkarte) 1.962an Cymra-egaren status ofiziala lortzeko sortu zen militante mugimendu bat duk. Arau ofi-zaletan, Kamino seinaletan, lege arloan, eskoletan, merkatal munduan, komunika-bidetan etab. erabiltzeko propaganda egiten hasi huen. Orain sozialista eta komunista bihurtzen ari duk. Hizkun-tzaren bizitza, herriarentzako lanarekin eta basa herrialdeetan jendeentzako etxeekin batera bait doa.

— Hemen ikusi dugun jende gehienak Euskadi ezagutzen dik. Gure Herrian zo-ritzarrez, ez duk horrela gertatzen. Zer duk Euskal Herria galestarrontzat?

— 'eisteddfod'ean interesaturik dagoen jendeak ba zekik Euskadiz, hango azken

"Etorkizuna nahi dugu" Cymraeg-ez.

Tresna zaharrak, bide berriak

politika borroken berri izan bait du. Prentsa britanikoa Francoren alde ez bait zegoen, prest hituen hango gertaera azaltzeko. Baina ezagutzen dugurik ez duk aski. Cymru eta Euskadiko herrien arteko harreman gehiago ikusi nahi nitek.

— Galestarrok politik problemarik ba al duzue?

— Cymru-ko politik problema larriena, jende askoren eritziz, langabezia duk.

Jende gazteek alde gin behar ditek lan bila. Langabeziaren portzentaia Cymru-n England-en baino handiagoa duk et erdineurriko soldata tikiagoa. Galestar nazional nortasunaren problema et mugimendua gero eta inportanteagoa bihurtzen ari duk jendearentzat baina England argi zebilek zapalketa nabaria izan ez dadin.

— Galestarrek independentzia nahi al ditek?

Haietarik askok 'independentziarik ez' esaten ditek orain, baina gehienek kontrol handiagoa nahi ditek galestar arlo eta erabakietan.

— Independentzia nahi dutenen artean, zer bide uste ditek dela hoberena?

— Sistema konstituzionala, hauteskunde bidez. Baina haut4skundeak baino gehiago beharko duk Independentzia irabazteko! "CYMDEITHAS YR IAI-TH" militantea duk, eta txikizio borrokaldietan saiatzen dituk; baina bizirik arriskutan jarri gabe. Alegia, ez ditek, bonbarik eta, erabiltzen.

— Cymru-ko Alderdi Nazionalista langileen alderdia al duk?

Ez, ez oraingoz. Intelektualek bultzaturiko alderdia duk, eta erdiko maila berenganatzen dik ere. Baina gero eta langile gehiago "Langile Alderdi Britanikoak" (Labor. Part.) desilusionaturik, "Plaid Cymru"runtz jo ditek. Hau 1925ean hasi huen, intelektuak eta idazle batzuek sortua, kultura arloan jokatzeke bereziki. Jatorrizko politika ekonomikoak eskuineko joera zuen, baina enfasi handia emanaz beti indibiduak eta lokal "komunitatean". Nazioaren ideia "komunitaten komunitate" bezala zentarala duk 'Plaid Cymru' ren prentsa-menduan, eta Alderdia orain sozialistagoa irekitzen ari zaiguk bere jokaeran.

Baina 'Plaid Cymru' autogobernamenduaren aldeko mugimendua duk batik bat, eta eritzi politikoaren itzal askorentzako, aterkia bezala duk. Beraz, nik uste, inportantea duk oran irautea, autogobernamendua lortu arte. Ingelesak, oso ondo zekik "bana eta irabaziko" delakoaren arte oso ongi 'praktikatua' munduan zehar bere kolonietan. Baina poz handia duk galestar Herriarentzat, ingelesaren bandera beheara egin dela bere kolonia batzuetan (Indisa, Pakistan, eta azken honetan Afrikako zenbait Herrietan ere—). Cymru bere lehen kolonia huen. Baina azkena izan ez dadin espero dugu!

— Hi kantaria haiz. Nola zegok cymraeg-kantua?

— 60.ean izugarrizko berpizte izan zian cymraegezko kantua, eta kantu askoren muina politiko eta satirikoa huen. Hizkuntza eta nazionalitateari buruz, ingelesez bromak eta ingelesen jokae-rak hartzen zituztenen trufatzeaz. Gaurko galesezko kantua ez dituk hain politikoak baina cymraeg kultura modernoaren zati handi bat osatzen ditek. Cymraeg, gaurko bizitza eta kultura modernoaren hizkuntza izan behar dik, bizi dadin nahi ba dugu.

— Zer esan diezagu ke keltik Herrien arteko harremanei buruz?

— Keltikoen arteko harremanak indartu dituk gaur egun. Lehen harreman kulturalak hituen baina orain politikoak dituk ere. Keltik Herrietako nazionalista gazte asko ukipen handia eukitzen hasi dituk, eta alderdi nazionalistak (S.F. . Plaid Cymru, UDB, MK, eta SNP) handitzen ari dituk harremanak.

— Besterik esan nahi al huke?

— Esan dudanez, Cymruren etorkizuna ez duk pesimista edo optimista bezala izateko gauzarik. Ez zegok hautatzerik baina hau egitea gauzarik inportanteena duk gure bizitzan Cymraeg eta Cymru gure buruaren zerbait dituk. Haien gainbizitza gurea duk. Inportantea duk gai ekonomiko eta politikoa baina funtsezkoa Herri gogoa duk, bizi nahia. Nik minoritate Herriek nazional gainbizitzaren aleko borrokaren elkar batu behar dutela uste diat—kelti Herriek, Euskadik, Catalunyak, Galiziak, Occitaniak, Flamen-derrek, Altsaziarrek etab—. Borroka bera duk nazio guzti hauetan, gure herrientzat, gure hizkuntzentzat, gure kultura-rettzat, gure natural, baliakizunen kontrolentzat. Cymruko borroka eta Euskadikoa berea duk. Etsaia berdina duk, metodo diferenteak erabili arren. Eta nik gure Herriek urrango dekada inportate hontan, elkar lagun dezaketela uste diat.

— Eskerrik asko.

ENDIKA

Oraindik ikus daitezke horrelako lanak.

URRIA · 30

AZAROA · 6

LIBURUAK

MOBY DICK, Herman Melville. GERO. KIMU saila 108 or., 200 pta.

Kaxildo Alkortak itzuli du nobela hau eta Jose M. Legorburuk egin ditu azala eta

argazkiak. **MOBY DICK**, nobela ezaguna bale arrantzaren giroan desaroilatzten da eta bale eta kapitain baten arteko borroka adierazten du. Gaztetxoentzat — eta zaharxeagoentzat ere— gustora irakurtzen dena da.

MOBY DICK

Herman Melville

GERO

KIMU saila

EUROCOMUNISMO Y EUSKADI. Aingeru Lanegi, J. Ardanza, L. Haranburu Altuna, M. Garmendia eta Antonio Elorza. **LUIS HARANBURU** argitaratzaile, **HEMEN-8**. 166 or., 250 pta.

P.C. de Euskadiko bost lagun dira liburu hau idatzi dutenak. Euskal Nazioa —Aingeru Lanegi—, nazionalismoa

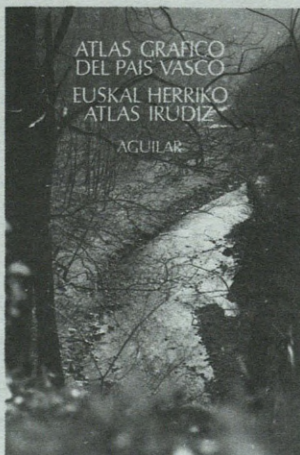
aingeru lanegi
jardanza · biritxi ·
l. haranburu altuna
j. maria garmendia
antonio elorza

EUROCOMUNISMO Y EUSKADI

(INTRODUCCION CRITICA A UN DEBATE)

ren oraina eta lehena —Antonio Elorza—, Euskadi sozialistaren aldeko blokea—J. Ardanza, "Biritxi"— eta Euskadiren kultura nazionala— L. Haranburu Altuna— dira jasotzen diren lanak. Euskadin eurokomunismoak duen esanahiaz erreflesio bat hasi nahi dutela diote.

ATLAS GRAFICO
DEL PAIS VASCO
EUSKAL HERRIKO
ATLAS IRUDIZ

AGUILAR

EUSKAL HERRIKO ATLAS IRUDIZ. AGUILAR. 61 or.

Tirso Etxeandiak egin ditu testoak eta maketa; Mikel

Ugaldek euskarazko itzulpena; tokizenen izendegi lana Luis Pedro Peña Santiagok eta azaleko irudiak Rafael Munoak. Euskaraz eta gaztelaniaz ematen da guztia.

tonomiaren alde" sortu da mugimendu franko Nafarroan. Liburuxka honetan gai horri buruzko zenbait artikulo eta informazio ematen da.

DISKOAK

Miren Etxezarreta

Euskal baserriaren
oraina eta geroa

JAKIN

CANTOS PROFUNDOS DE EUZKADI, LAGUN ARTEAK taldea eta **IBAI GORRI** abesbatza. **ARION-HISPAVOX**. L.P.

Betiko kantak eskaintzen dizkigute —"Boga boga", "Goizeko izarra", "Agur jaunak", "Gernikako arbola"— ezagunenak aipatzeko. Diskaren balioa aparte utziz oportunitismoa nabari zaio disko honi —azkenaldiko beste askori bezala—.

Ikurriña eta "de Euzkadi" jartzen ditu azalean, beste guztia gaztelaniaz. Dударik gabe diskoa kanpokoentzat pentsatua da.

EUSKAL BASERRIAREN ORAINA ETA GEROA. Miren Etxezarreta. **JAKIN**. 281 or., Dela hilabete batzu gaztelaniaz atera zen liburuak dator orain euskaraz. Etxanok egin du itzulpena. Gaztelaniazko liburuak azaltzen esan genuenez, estudio honetan baserriaren egoera ekonomikoa aztertzen da— Gipuzkoa eta Bizkaiko zenbait baserri oin-harritzat hartuz —etorkizunerako puntu batzu markatuz.

EL AGUA Y LA AUTONOMIA NAVARRA. 73 or.

Iruinberriko urtegiaren proiektua dela eta, "uraren au-

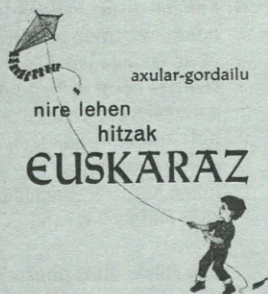

cantos profundos
de euzkadi
grupo vocal lagun arteak
y coral bati gorri

RONDALLA BIDASOA GALA.

Kaseta.

"Estampa vasca", "Estampa navarra", "Estampa nortea", "Aires del Cantábrico", "Aires del Bocho", "Salió de Jamaica" eta antzekoak jasotzen ditu kasetak honek.

Kantak

ZARAUZKO JOSE DE EZPELETA MUSIKA
ESKOLAKO HAUR KANTARIAK

NIRE LEHEN HITZAK EUSKARAZ. Zarauzko "Jose de Ezpeleta" musika eskolako haur kantariak. **AXULAR-GORDAILU.** Kaseta.

Oso kaseta egokia haurrentzat, euskalduntze bidean laguntzeko batipat.

ALDIZKARIAK

IRAULI, IRAULTZA TAL-DEEN agerkaria. Lehen zenbakia, 1977ko urria. 12.or., 10 pta. Aldizkari gazte, kritikoa eta gazte eta tendentzi guztiei irekia egin nahi dutela diote ITkoek IRAULIren aurkezpenan. Feminismoa, gazte mugimendua, sexualitatea, langile mugimendua, ekologia, soldaduska, kultura, e.a. izango direla gai nagusiak adierazten du lehen orrialdeko marrazkiak. Lehen zenbaki honetan, soldadu bati egindako elkarrizketa, gai hontaz doan artikulo bat Imanol kantariarekin elkarrizketa direteke gairik nagusiak.

IHARDUNAK

DURANGON XII EUSKAL LIBURU ETA DISKA AZOKA. urriaren 29 eta 30ean eta azaroarean 1ean, **GEREDIA-GAK** antolatua:

- 29an, arratsaldeko 6,30etan, azokaren hasiera eta "Euskarren liburu zuria"ren aurkezpena, Euskaltzaindia, Lankide Aurrezkia eta Siadeco-rekin.

- 30ean, 11,30etan, Euskal Idazle Elkartearen Batzarrea eta 4,30etan Udako Euskal Unibertsitatearena, biak Durangoko Udaletxean.

- Azaroaren 1ean, 10etan, Euskaltzaindiko Alfabetatze Euskalduntze batzordearen batzarrea. 12etan, batzorde hauek batzar ireki bat eskiniko dute. Arratsaldeko 4,30etan Ikastola Konfederakuntzaren batzarrea. 8etan Bitoriano Gandiagaren omenez jaialdia; beste batzuren artean hauek parte hartuko dute. Oskarbi, Lekuona, Lete, Hibai Rekon- do, Urko, Artze anaiak, Benito Lertxundi, Lurdes Iriondo,

Antton Valverde, Gontzal Mendibil eta Bitoriano Gandi- ga. Teknika eta koordinaketa zuzendaritza Joxe Ramon Beloki, Joxe Antonio Artze eta Juan Mari Torrealdayk egingo dute.

JAIALDIK

LLUIS LLACH ETA MIKEL LABOaren kantaldiak, **EGIN** ek antolaturik: urriaren 28an, gueko 8,30etan, Bilboko "Pa- bellón de los Deportes"en 29- an, 10,30etan, Iruñeako **ANAITASUN**an; 30ean, 8e- tan, Gasteizko **MENDIZO- RROTZEN**; 31ean, 10etan, Donostiako "Palacio Munici- pal de Deportes"en.

BARAKALDOKO GUREA zineman, urriaren 29an, gaue- ko 9etan, **ELTZEGOR, OI- HARTZUNAK** eta Aitor Badiola.

MARKINAN, urriaren 29an, **ERROBI** bere orkestra talde guztiarekin. Tarteetan filme saioa: Monzon eta estraina- tuak, Askatasunaren Ibilaldia, "Estado de excepción", Ye- uko ugartekoa, Pertur-Apalaren manifestazioei buruzkoa. Ga- ueko 10etan izanen da jaialdi hau, herriko pelotalekuan. **SUGAR** taldeak antolatu du.

ANTZERKIA

ALGORTAKO "Gran Cine- ma"n Debako **GOAZ** taldeak Daniel Landarten "Hil biziak" antzestuko du, urriaren 28an, gaueko 10etan.

AZALA

"**ESPAINIA-ALEMANIA, DEMOKRAZIA "ANTITE- RRORISTA" RANTZ?**" Ale- manian iragan astean gertatuak eta Espainian prestatzen ari di- ren lege "antiterroristak" ba- duteke erlaziorik. Honela ikusi dugu guk behintzat. Hori adi- erazi nahi du azalak. Uridia eta diseinua, Roturenak dira.

xalbador

Begiak hertsiz arnasa irentsiz
hortz artean heriotza
sentimenaren mailarik maila
hondoratu dut bihotza
Badut zoko bat pultsu gabea
odolaren mintzo hutsa
han dago zutik lore horitan
tristuraren ereinotza
han ehortzikir zauzkat Xalbador
han datza zure abotsa

Ene golkoan dudan zokoa
hasperenez estalirik
zu zautzana eta ni ere sarri
etzaten naizena hilik
Barren hartatik mintzo natzaizu
gau ihintza bezain isilik
ni ere hilotz natza zurekin
edo zu zaude bizirik
zure begia ikusten baitut
izar batetik zintzilik

Zu hilez gero zu galduz gero
hau zait Xalbador saminen
nola hain maite zintudalarik
jakin gabe joan zinen
Baina herbiztu bazintez ere
eta bidean ediren
odolak diost ez nizukela
aitormendu hau eginen
maitasun handi gehienak bertan
hiltzeko jaio baitziren

Nahizta bizitzan hitz asko egin
gabeak ginen elkarri
aski zait zure behada hura
zure barne ezaugarri
Zuk ere baldin Xalbador jakin
nahi bazenu nire berri
ez daukazu zertan galdezka;
berriz mundura etorri;
galdegiozu lurak irentsi;
dizun itzal triste horri;

Zure behada ostarkuzkoa;
nondik tristea betidanik;
nondik zetorren eta zergatik;
ez da jakingo jadanik;
Nahizta agian zerbait horretaz;
banukeen zer esanik;
nola zuk inoiz adierazi;
gabeen berri eman nik;
hiken hezurrei emango diet
zure ondoan etzanik.

Gay isileko bakarmortuan
Hilargizko maindirea
itzal galdu bat aurkitu nuen
izar hilen ahaidea
Xalbadorrena zela esan zidan
bazuen zure airea
soinean hartu eta mugarantz
jaraitu nuen bidea
gerotztik itzal bi daramatzat
zurea eta nirea

Zure abotsa oihan barneko
lur eta sustraiz egin
gogorazten dit haritz orpoan
ehortzi nuen arima
Hego iparrek menderik mende
bilduriko giza mina
zure mintzoak kantatu digu
odolean irakina
ilunabarrak gorde dezala
zure oroimen samina

Beste munduko sinesmen finez
aitortzen dizut hori ez dela
niretzat hain kezagarri
Baldin badago ezin guk kendu
ez badago ezin jarri
baina egia balitz nahi nuke
zure aurrean itzarri
betikotasun osoa eman
dezagun beha elkarri.

X. AMURIZA

BEU PARA EUSKAL PRENTSA

ederrak bezain egokiak

Gaurko sukaldea ez da garai batetako gure amonek beren kuzinaketak egiten zituzten, usaitu eta keez estalitako leku desegoki baten antzekoa.

Gaur garbitze errezeko toki egoki bat da. Gauza bakoitzak bere apala du, eta familiak bere bizitza leku apain eta atseginean dagi.

YANY-k, bere era askotako modelo eta koloreen bidez, sukaldea atsegina ezezik, lanerako eroso izaten ere lagundu du; eta bere sukalderako erredizak ederrak ezezik egokiak izan arazten saiatzen da merkatuan diren azken hitzeko lagungailuak erruz erantzirik.

MUEBLES DE COCINA